

ŞAKA, ŞAKA HEM DA DİİL...

* * *

Bir cümbüş, iki cümbüş –
Kaçarak o gün geçmiş,
Kızarmış hem da kefin,
Ani sän pek dinnendin.

* * *

Biz severiz şakayı,
Nicä sarp o Dokayı,
Angısı gülmää deyni
Öldürer kendisini.

* * *

Şaka, şaka – bir tepä,
Onnar – çöşmä ii kefä;
Ürään sesi saklıdan,
Sölär kim nesoy insan.

DİK PATULAR

İki dik patu çekişmiş,
İş kavgaya artık çıkmış.
Da kavganın ortasında,
Şu dikliin koyusunda.

Türlü acı da laflarda
Bir dereciin kenarında
Bu patular dartışmışlar,
Çirkin bir düüş yapmışlar.

Dik patular çok tüü yolmuş,
Kafaları al kan olmuş.
Kazlar sa baarmış pek,
Sansın gidârmış cenk!

Da nekadar savaşarmışlar,
Ki patuları ayırtmaa
Hem onnarı baarıştırmaa –
Hiç patular brakılmazmışlar!

Da kesiler onnar ölä,
Ki ikisi da – paat erä!
Kazlar baarêr, gülüş kopêr,
Ani iki ahmak düüşer...

* * *

Gözellik, gözellik –
Gözünä ilinnik.
Ama can ilinnii
İyликтän çekeder,
O hoşlêêr kefini,
Gençleder güüdeni.

* * *

Her boş kap
ne pek ötärmış,
her boş başak
üüsek kalkarmış,
her boş ta laf
ölu duarmış.

* * *

Kavganın çeketmesi kolay,
Ama durgunması – vay-vay!

EŐEK KALMIŞ

Ter-su içindä kalıncak
EŐek iŐlemiŐ bıkıncak:
O su taŐımıŐ iki diredän –
Aykırıdan, bir ayır iindän –
Üüendän ilk diredän öbürünä,
Sora sa – ikincisindän ilk olana.
Ama işi boŐa gitmiş
Da hatırsız eŐek kalmış.

* * *

Biz severiz maanayı
(Kär olsun o ardeyli),
Ama salt başkasına
Angısı hazırlanma.

* * *

Kim sınaŐık
gezmää buruk,
geler ona,
ki yok
uz yol
bu dünnedä.

* * *

Nicä anası,
ölä danası –
deer laf evelki,
ama o eskimedi.

HERERSİ OLDU FİSTAN ...

Yalabık gözlü Mitran
Dün giymişti bir fistan.
Nändan-nereyi köpeklär
Onu çabuk sardılar:

Nasıl bu bölä olsun –
Bıyıklı fistan giysin?!-
Hem da diil sıralardan,
Ama cici-micilerdän!

Birdän köpeklär onu
Fistandan keskin tuttu:
Neçin o giymiş fistan,
Koskocaykan bir adam?!

Herersi oldu fistan,

Hem da pek korktu Mitran
Da dedi, çok baarak,
Ani oymu bk ahmak...

* * *

Açan yımırta
tauu reder –
biläsin: orada
ilär dolaêr!

* * *

Var kimisi ölä,
girer içinä:
kär raametliyi
söllettirecek,
unsuz evdän
hamuru alacêk!

* * *

Eärmi, hep eärmi bir Domuz,
Ki toplamaa yalan, satmaa, kuduz.
Eä-eä o taa pek kızışêr,
Ama kalaa teezdä köktäk kopêr...

PATKAN

Tribunaya Patkan piner,
Patkanca bir sefer bakêr
Da kaldırêr o kuyruunu
Hem suvazlêr buazını.
Kaaviletsin sesini deyni –
Tez galstuunu bollandırêr,
Sesleycilâr şaşsın deyni –
Ensesini o uzadêr,
Çok “büük” ki görünsün deyni –
Gözlüklerini erleştirer.
Bir ses çabuk kurêr,
Bütün o zal öter:
“Kafadarlar, pek prost işlâr
Gider bizdâ,
Hiç yok fayda,
Söleerim bân,
Çıkınca kendim bân;
Bölâ bân dayanamaycam,
Hepsinizi falaycam!”
Pek baarmaktan kopêr sesi,
Büük üfkedân tutuşêr kendisi,
Tuz-buz gözlükleri olêr,

Kuyruu da düünüklü kalêr...
Açan gelir kendisinä, -
Motan kalmış salt önündä...

BOŞAAZLI
Boşaaзли Tani
Lafedirdir, mali! –
Ne öter sesi
Boş kazan gibi.
Maaleyi bütün
O ahmak etti,
Ani her bir laf
Salt ondaymış sarp.

Boşaaзли Tani
Lafedirdir, mali! –
Ama şu adı
Boşaaзли kaldı...

TILKI HEM ONUN KUYRUU

Bir tilki, nicä tilki,
Pek sevärmiş işlerni –
Ani pek o aldadêr,
Dünneyi ahmak eder.

- Aynada, - demiş, - bakmaa
Diildir, diildir hiç günaa,
Kuyruumu görüym islää:
O benzeer mi şiretlää?

Dayanamamış kuyruu,
Da demiş açık-dooru:
- Geçmä sän hiç önümü,
Kaybedersin derini!..

DİLENCİ KONUŞU

Bir dilenci dilenciyä
Sımarlamış yapsın bölä:
Baksın islää-islää,
Angı cöplerindä
Bulacak taa çok para.

- Bân diilim, diilim hiç ahmak, -
Demiş ikincisi yalpak: -
Olaydı eer para sendä,
Uzatmaycan el sokakta...

ŞÜPÄ

Şüpä şüpeyi donadêr,
Şüpä şüpeyi kırladêr.
Biri deer: “Bölä salt dooru!”
Öbürü sa: “Yoktur olduu!”

Şüpä şüpeyi pek çok görer
Hem da salt arka-arkaya yatêr!..

HEM TAMAH HEM DA AHMAK

Bir büyük tamah
Hem da ahmak
Demiş: “Olsa soluu
Satmaa paalı-paalı!”
O satmış soluu, satmış,
Bir dâ soluksuz kalmış..

YANÇUNUN EVLENMESİ

Nicä Yançu evlendi,
Sade bir kişi bildi –
Hepsindän daanık aazlı, -
Doldurdu küyü hızlı,
Ani Yançu evlener,
Sanda kakuyu alêr,
Kırk yaşı angısının
Diil çoktan geerdä kaldı.
Da insan, küçüü-büüyü,
Hepsiciy bunu bildi,
Ani o güvä olêr,
Sandayı gelin alêr.
Kimisi kötüledi,
Kimisi da metetti –
Şu bölädir bu dünnä,
Hepsi diil bir ölçüdä:
Beş parmak ta, kardaşlar,
Elindä hep büüdülär,
Ama hiç benzeşmezlär,
Sansın diildir bir kandan!..
Kim söläärsa – sölesin,
Kim istäärsa – ko desin,

Ama Yançu evlendi,
Sandaylan o eş oldu!
Ne pek Şen gezer onnar,
Enidän mi duudular?
YaŐlara kismet bakmaz,
Sevdaya karşı durmaz...

ALATLA GÜLMÄÄ, İNSAN!

Vani, Vani, Şakacı,
BakıŐındır yakıcı,
Ama ne datlı lafin,
Őän artis artık oldun.

Nändan da Őakan sızêr,
İnsanı çabuk toplêêr –
Nicä bal kuvannarı
Hem meyva uşakları,

Osa her Őakan senin –
Parçasıdır üreenin,
Angısı çöŐmâ gibi
Cannarı serinnedir?..

Ama neçin bakışın
Yakacı, sölä, kalsın? –
Ani hepsi iy bilsin,
Ki lafın haliz keskin!..

Vani, Vani, şakacı,
Kimisi deer: - Bu yalancı!
Bakma sän şu bet aaza,
Çok annat gagauza,

Ani o gülsün derin,
Ömürü sevsin keskin,
Zerä odur kısından –
Alatla gülmää, insan!..

CÜMBÜŞÇÜ VANI - METİNİNİ ARKADAŞ

CÜMBÜŞÇÜ VANININ TÜRKÜSÜ

Maalemizdän birisinä deerlär cümbüşçü Vani. Ölädir o – cümbüşçü, şakacı, şennikçi. Nicä o laf – küçük Hocalardan biridir. Onun lafları dürter-saplêr kimi sa da taa çok onuştan demişlär Cümbüşçü Vani ona.

Ya sesirgenelim onun birkaç cümbüşlerinä. Gider o karısinnan düünä bir komşu küyündän. Da, nicä geçer gagauzda, ona da gelmiş sıra türkü çalsın saadica deyni. Dökerlär ona içki. O sa söylemiş, ani becermeer türkü çalmaa.

– Sän ne, istämeersin saadıcı mı şennendirmää-saymaa? – birkaç sıra hızlı-hızlı sorêr ona filcan sürücü.

– Becermeerim, - genä cuvaplamış Vani.

– Çal ne bilersin! – sertlenmiş filcan sürücü. Buyurêr Vani içkiyi. Näpsın o? Hepsi bakarmışlar ona! Karısı sa kendi-kendinä däärmış:

– Yok nicä o bir-bişey “yımırtlamasın”!..

Birda ıkêr bir ses Vaninin aazından:

– Gittim, gittim bän da derin suya etiştim... Da susêr, nicä mutu.

Filcan sürän, güleräk, baarmış:

– Taa ileri, ba! Taa ileri, ba!

– Ne isteersin bän buulayım mı? – sormuş ona Vani. – Bän bilmeerim üzmää...

Düüncülär hepsi gülümseer – saymıŝlar, ani Vaninin bitki lafları türküyü da getilär. Bölecä cümbüşçü Vani kendini üzä çıkarêr, kurtulêr...

Karısı sa bakarmış ona uzun-uzun da düşünmüş kendi-kendinä:

– Bän ne dadiydim, ani o bir-bişey...

ANNAR ADAM

Cümbüşçü Vanilerin evin içindä cümbüş, şaka may bitmäzmiŝ. Ŗükür, ani karısı da, anka, onnarda pay alarmış.

Bir kerä anka, açan görer, ani kocası üüsek-üüsek lafeder, demiş ona:

–Vani be, koru kendini iŝtän. Ama iŝä gidän – gümüş evä läözım getirsin.

– İslää, - cuvaplamış kocası, - koruyacam, ama diil sade kolhozun işlerindä, ama evdä da.

– Ê-he-he-he! – uzadêr hem kaldırêr sesini karısı, - sän ozaman evdä aaç duracan.

– Diil, mari, - ilerletmiş kocası – lafını, - bän evdä işimä iy bakacam, ama tok gezecäm.

Karısı bakêr ona kısından da deer:

– Annar adamsın...

“SARMALARIN PİLİÇ ÇIKTI...”

Ah, bu dünnedä sade ne yapmazdır insan!..

Ya sesläyin, ne annattı bana cümbüşçü Vani. Çünkü, onun şakacı, cümbüşçü lafları bitmâzdir. O hem annattı, hem da güldü-bitkidä may-may tıkcıydı gülüşündän...

Neçin mi? Sesläyin bitkiyadan!..

Onnarın maalesindä bir adam, Dingil, ikidä-birdä sevârmış derin içkiyi kaldırmaa. Kaldırdıynan da – onu ya getirârmışlar, ya kendisi sürüneräk-sürüneräk etişârmış evä.

Gider o bir sıra dostuna uzak maaledän. Da oyalanêr orada. Hiç annaşılmamış, nicä karannık

ta tutmuş Dingili dostunda, zerä onnar aldanırmişlar dolu filcannarlan ellerindä...

Karısı sa Dingilin bekläärmış kocasını evdä. Hazırlarmış insan mancası. Pişirmış sarma da, çünkü kocası pek sarmıcıymış.

– Of, ne oldu o bizim Dingillän, ne o genä yaptı? – gezdi erindä däärmiş karısı. Çıkêr o birkaç sıra tokatların yanına – baksın taa gelmeer mi kocası. O sa hep yokmuş. Doyurêr insan uşaklarını da yattırêr onnarı uyusunnar. Kendi o bişey imemiş, hep beklemiş gelsin kocası da barabar sofraya otursunnar. Ama aaç karına nekadar var kolayı durasın? Hızlı-hızlı iyer o birkaç bika da yan gelir karı: artık pek geç olmuştu...

Gecenin bir vakıdı Dingil etişer evinä. Ama üzü-gözü batakmış, zerä ilkyaz zamanı bulunurmuş taman. Zar-zor girer o içeri. Karısı kalkmış ta savaşmış yaksın lampayı.

– Diil läözım bana şafk! – kalın seslän baarmış kocası. – Bana olsun imä-ä-ä, - uzatmış o taa bir sıra sesini.

– Bän iyecäm hızlıdan.

– Var, var ne imää, - cuvaplamış karısı uyku semesi. – Tã soba üstündä bulunêr senin sevdiy sarmaların.

– Bãn bulacam onnarı karannıkta da, - demiş Dingil.

Da girişer sarma aaramaa. Sobanın sa üstündä, bir kalpak içindä, karısı henez çıkan piliçleri koymuş. İlişer Dingilin elinä o kalpak. Sokêr elini kalpaan içinä. Alêr naşey-sa elinä...

– Taa sıcak sarmalar, - düşünmüş o kendikendinä. – Ya dadayım bãn bizim karının anılmış sarmalarından. Ačan dadêr – çeket baarmaa zavallı piliççik. İştitiynän piliç sesini, karısı Dingilin fırlayıvermiş döşektän.

– Senin sarmaların piliç çıkacak, mari! – baarmış Dingil karısına.

Ačan yakêr karısı lampayı, osaat hayırsızlı olmuş.

–Boje-e-e! – demiş o, - ne olêr bizdä genä...

Tã, gördünüz mü, bu sluçayı da cümbüşçü Vani kaçırmamış...

“BEKİM AKILLANARSIN”...

Cümbüşçü Vaninin komuşusu Tanas büyük dostluk tutarmış içkiylän. Ani içärmış – ko içsin, ama sora diil sade aazının dadını bozsun, ama ellerini da uzadarmış karısına. Bir sıra o aalaşmış Cümbüşçü Vaniya da: bakalım ne deyecek, ne fikir verecek zavallı karıcaa.

– Ya sölä ona, - demiş Vani, - ki sarfoş olduynan çıksın sokaa da aalemi orada düüsün.

Düşüner Tanasın karısı, düşüner da ertesi günü, bakıp birkaç sıra çürüklerinä, söleer sarfoş kocasına, ani o bukadar düüşçü adam, ko gitsin sokaa aaleminnän da düüşsün.

Kocası burêr dudaklarını da sorêr karısına:

– Sän ne, ahmak mı beni sayêrsın, ki bän sokaa çıkıyım da düüsünnär beni orada nicä hasırı?..

– Bekim aklıncan, - cevaplamış karısı.

– Lobuttan “akıllansa” insan, sän şindäadan akademik olacıydın, - çabucak bulêr cevap Tanas.

Bir vakıttan sora buluşêr Tanasın karısı sokakta Cümbüşçü Vaniylän da annadêr ona, ne demiş kocası onun teklif laflarına.

- Brak onu, - demiş Cümbüşçü Vani, - bobası da bölecäydi...

“YAKŞI MI”?..

Bir sabaa buluşêrım bän Cümbüşçü Vaniylän küyün ortasında. O bana göründü küsülü.

- Ne bulutlu durêrsın, ba? - sordum bän ona.

- Sanêrsın yok neyâ mi? - soruş koydu o bana. - Tâ avşam karımnan atıştım...

-Sän mi?!!! - şaş-beş sordum bän ona.

-Bän, bän, cümbüşçü Vani, bunu yaptım, - dedi o bana. Da annattı, neçin o atışmış kendi çiçek karısınnan, angısı may kalmazdır şakasız. Vaninin lafindan annadım, ani karısı demiş ona, ki diil sade laflan onu sevindirsin, ama taa çok paracık iştä kazansın, zerâ bir dolu içer uşaklan şeytan talonnarlan hem boşıçli kuponnarlan

bakınmaa pek zoor oldu: uşakları hem kendimizi l    m hem doymaa, hem da giydirm  .

– Bilersin, dedi C mb ş  Vani bana, - bu lafları karımın b t n gec  beni raata brakmadılar. Ah, o kuduracak talonnar hem kuponnar!

– Zoor oldu yaşamaa, - cevapladım b n ona, – ama c mb ş y  yaraşmazdır bulutlu durmaa!

–  l , var doorluun, - dedi o bana, - da başladı ennerini suvamaa.

– Ney  geler bu en suvaman, ba? – sordum b n ona.

–  steerim dilim gibi işlerim da keskin olsun da taa  ok g m ş ev  getiriym işt n, - keskin-keskin dedi o bana. – Bakalım, başaka maana bulac k mı bana benim o sasarka karıcım?

– Yakşı mı? – bitkid  danıştı C mb ş  Vani bana.

– Yakşı! – b t n  rekl n dedim b n ona.

BAAŞIŞ “ENİ” GÜVEEYÄ

Buluşêrim bän bir pazar günü sabaalendän Cümbüşçü Vaniylän. O taa iraktan çeketti naşey-sa sölemää. Elleştik. Onun aucu bana sıcak geldi.

– Sän pek hızlı mı örüdün? – sordum ona.

– Diil, - dedi o, - ama, nicä bilersin, büün pazardır...

– Annaşıldı mı? – sordu o bana- gözlerimä bakarak.

– Annaşıldı, - cevapladım bän.

– Bir-bişey var ne annadasın? – danıştım bän ona.

– Nasıl olmasın?! – hem sordu, hem cevapladı o bana. – Bir iş bän istäärdim taa çoktan sana annatmaa, ama vakıtları birtürlü uydurmazdım. Büün Pazar, yok näanı alatlamaa...

– Ozaman buyur auluma, oturalım cevizin altında can lafa, - teklif ettim bän ona.

– Hiç laf ta yok, - dedi Cümbüşçü Vani, - da vardık biz büük ceviz altından skemnelerä.

Erleřti o islää. Koydu ellerini masanın üstünä.
Baktı yukarı cevizin altından da dedi:

– Hiç gök ta görünmeer. Karannık.
Büümüş, brey!..

– Ölä, ölä, beendi erini, - ekledim bän
onun laflarını, - kayıl olup onnara.

– Çekedelim? – sordum bän ona.

– Çekedelim, - cevapladı o bana
yavaştan... – Ama ilktän isteerim bir sucaaz
içmää.

– Var kolay, var, - dedim bän, - da hızlı-
hızlı gittim buzhane, angısında yaz zamanında
çalıřêrım bulunsun çöřmä suyu.

– Ne käämil sucaaz! – dedi Vani, - da sildi
dudaklarını.

– Nasıl olmasın o käämil, açan
çöřmedändir, - dedim ona.

–Ama tutmuşun onu buzhanedä, - dedi
bana Vani.

–Belliki, - cevapladım ona bän.

– Büük hayırcıdır gagauz çöřmelerindän,
pınarlarınnan, köprülerinnän... – dedi o bana. –

Ama neçin sä bitki vakıtlarda insan başladı suulamaa bu hayırlıklardan...

– Neçin sä, ölä başladı olmaa, - kayıl oldum bän onun laflarına...

– Yazık, hem pek yazık, ani bölä olêr, - biraz hoşnutsuz dedi Vani.

– Çekedelim, - dedi Cümbüşçü Vani, - da açtı annatmasının çuvalın aazını...

Nicä geçer bu dünnedä, evlendiynän gençlerä savaşêrlar çok baaşış yapmaa-vermää. Bizim da küydän birisi kararmış getirsin kendisinä gelin aşrı küydän. Onda bu artık dördüncüymüş. İlkilêrlän o pek aaz yaşamış, zerä taa gençmişlär hem suva fikircikliymişlär. Birisini onnardan bizim olan, Tika, yolandırmış evä Kişnovdan, var kolayı demää, poçtadan: yazêr ona bir raspiska da yollêêr insanı küyümüzä, kayna-kaynataya. İnsan ölä da yapêr. Ama o insan kısa vakıttan sora kırlamış Tikanın evindän. Anasına-bobasına Tika demiş:

– Korkmayın, bän genä evlenecäm, ama bu sıra alacam bir olmuş insan, angısının cöbü da dolu olsun ...

– P1-1-1, be Tika, acaba dooru mu bu lafların çıkacêklar? – ansızdan sormuş Tikanın anası.

– Dooru, dooru, – demiş Tika. – Göreceyniz, o bana bir da motoşikla alacêk. Bân geziniym onunnan, male, – uşak gibi sevinmiş Tika.

– Kâr bölä mi olmuş lafları gençlerin? – sordum bân cümbüşçü Vaniya.

– Ölä, zer, – dedi o. – Ama çok kesmä lafımı, zerä şindi açıklıycam, nicä Tika gezinärmiş motoşiklaylan...

– Halizdän çıkmış, ani dördüncülä Tika uuramış dolu cöplü bir kıza, angısı artık büükmüş yaştan, onuştan kazanmış kolhozda hayli para.

Ama çıkmazmış birtürlü kısmeti. Tä neçin o taa ilk görüştä adamış Tikaya motoşikla, eer evlenäärsä ona.

Tika dayanamamış. Nesoy-nicä yapmaa da motoşiklada gezinmää nekadar taa tez! Bu betenä o beklämemiş taabetçesinä sıra da yapsınar ona, ki koca olacêk.

– Bana motoşikla olsun nekadar taa tez! – demiş o üüsek seslän gelin olacıyna.

– Korkma, Tika, korkma, – sabaa eni motoçikla olacêk senin ellerindä, – usullatmış Tikayi gelin olacaa.

– Ama sän becerersin mi onda gezinmää? – sormuş gelin olacaa.

– Sän ne, mari, beni bişeyä mi saymêêrsın? – sormuş ona Tika.

– Ayıyı da üürederlär motoçiklarda gezinmää da bän mi onda gezinämeycäm! Seni da gezdirecäm!...

Ertesi günü getirerlär motoçiklayı maşınaylan Tikaya evä. O tın eniymiş. Adıymış “Minsk”. Toplaşêr komuşuları Tikanın.

Kutlêêrlar onu. Birisi onnardan enikunu yanıbaşındakısına demiş:

– Bu sıra urdu toyu sopasız: bak gelin getirdi – motoçiklaylan...!

– Ölä, ölä, kardaşım, – kayıl oldu yanıbaşındakısı. – Fikirli olmasın, şiret çıkacêk...

– Fikirli olmasın, deersin, – eklemiş komşusu, – çünküm student irak erdä üürener...

Çabuklaa bulêrlar biraz benzin hem yaa da çekettirer baaşını Tikanın komşusu, angısı

iilärmiş kolhozda traktorcu, zere Tikanın annaması tehnikadan yokmuş, nicä şaptan-şekerdän. Geler sıra pinsin motoţiklaya Tika da, zere ona annatmış hem göstermiş, nicä kullanmaa motoţiklayı traktorcu komşusu.

Yaz zamanıymış. Toz küü sokaklarında taa topaadanmış. Zar-zor yollanêr erindän Tika motoţiklaylan da açan uzaklanêr bir elli metra, mamusu onun çaarılmış gelinini.

– Ya bak, mari, bän ne dedim, ani Tika käämil kullanacêk motoţiklayı.

– Ne islää gider, – demiş gelin.

Ama birkaç sekundtan sora kopuşêr bir büyük yavruşka gibi toz sokaan orta erindä: Tika lumburdamış motoţiklaylan toz içinä. Giderlär kaçarak o toz kopuşusuna Tikanın komuşuları, anası (aar–aar soluyarak) hem da gelin. Belliki, Tikanın gözleri da toz olmuş, saa yanaa hem kolu soyulmuşlar. O titirärmiş. Motoţiklaya da zarar olmuş, ama o aazmış.

– Naşi yaptın sän, oolum? – aalayarak sormuş Tikaya anası.

– Korkmayın, korkmayın! – sert demiş Tika. – Bän bu kuduracaanı taa erleştirecäm! O çok terleyecek bendä! Bän ona gösterecäm, ani o beni birtaan düşürmeyecek..!

Kaldırêrlar insannar Tikayı hem motoçıklayı da dönerlär geeri, Tikanın aulun içinä. Yıkêêrlar-paklêêrlar Tikayı. Gelin ona su dökärmiş. O bitkidä demiş:

– Alatlêêrsın!

– Bän alatlamaydım, sän olacıydın mı benim elimdä? – kam üfkeli sormuş Tika gelinä.

Yaalêêrlar Tikayı zelönkaylan. O olmuş alaca gibi: bir yanaa – bir benizdä, öbür yanaa – başka benizdä, hem kolları da hep öläymiş...

– Sän ne uzattın lafı? – sordum bän cümbüş Vaniya.

– Bän neçin dedim sana, ani bu annatmamı söyleycäm sana haylaklık vakıta, pazarda. – Ama, yalvarêrım, alatlama, zerä ileri dooru taa da meraklı işlär yapmış Tika bu eni motoçıklaşınan...

Yavaş-yavaş Tika çalımını almış motoçıklayı kullanmaa. Ama bir işi hiç beenmäzmiş: pek çok

enser “tutarmışlar” onun motoçıklasının tekerlekleri. Onnar pek bıktırmışlar Tikayı.

– Naşı yapmaa? – düşünür Tika, – da zeetlämesin onu enserlär küy sokaklarından. Düşüner, düşünür da girer fikirä, ani kameraların erinä läüzim olacêk partal sıkıştırısın skatların içlerinä.

– Bakalım ne yapacêklar enserlär partallara? – däärmış Tika kendi-kendinä. Nasıl-nicä doldurêr o skatlarını motoçıklanın partallan da kararlêêr denemää, nesoy gidecek motoçıklası partallan dolu skatlarlan. O çaarêr karısını yanına da deer ona:

– Ya bak tä şindi benim aardıma – uçacam nicä kurşum! Şindän sora yok korkum enserlerdän. Yollanêr o. Genä kalkêr onun aardına çok toz. Tika savaşırmış nekadar taa hızlı gezinsin, ama skatlar başlamışlar “tup-tup-tup” ses kaldırmaa.

– Kudurun siz, kudurun! – bir fena seslän baarmış onnara Tika. Birdä skatların birisi kurbaa gibi yasılmış-yayılmış.

– Bän seni tä şindi erleştirecäm! – taa da pek baarınmış Tika.

Doldurêr o skata taa da çok partal (almış o yanına gerää gibi partal). Da şindi yollanêr evä dooru üfkeli-üfkeli. Basarmış gaza nekadar varsaydı kolayı. Skatların tupurtusuna hiç esap ta almazmış. Açan etişer evä, skatlardan tütün çıkarmış.

– Sän naşı yaptın, genä, bre? – sormuş karısı Tikaya aulun içyanda.

– Bän ne dediydim sizä, ani bu kuduracını bän erleştirecäm! – üfkeli demiş Tika.

– P1-1-1, o taa eni, bre, – demiş karısı, – da kapamış aazını.

– Ölä da läüzım ona! – baarmış Tika. – Bän da ona para saymadıydım.

– Nasıl saymadın, açan bän onu aldım kendi paracıklarımnan? – kam küsülü sormuş karısı.

– Sän ne saydın – onnar senindi, – demiş Tika, – ne ileri dooru kazanacêz – ikimiz sayacêz...

– Sän adadıydın beni da mototıklada gezdirmää e? – bitkidä sormuş Tikaya karısı.

– Gezdireceymişim, gezdireceymişim, – başlamış söylenmää Tika. – Benim canım burnuma gelmiş, o da ister şimdi onu da gezdiräymişim.

– Gezdirecäm, açan ikimiz da sayacêz parayı eni motoııklaya, – bitirmiş lafını Tika bu türlü...

Bän artık bıktıydım seslemää cümbüş Vaniyi. Da sordum ona:

– Kısmetli mi yaşamış Tika dördüncü karısınnan.

– Kısmetli, – dedi o, – kısmetli. – Allaa uşak ta onnara vermiş. Pek benzäärmişlär bobasına...

Bitkidä bän ikram ettim Cümbüşçü Vaniya. O baktı uzun-uzun bana da dedi:

– Buluşacıyz taa, var ne annatmaa...

TERSİNÄ KİŞİ

– Nända gezersin? – sordum bän bir gün cümbüşçü Vaniya. – Sän bilersin, ani bän darsıyêrim sensiz. Bir-bişey annadacan mı, arkadaşım?

– Olur bunu yapmaa, – dedi o, – ama, ne iş için annadayım, demedään, temayi açıkla.

– Bilersin, – dedim bân arkadaşıma, – kimi sıra işiderim, ani varmış tersinâ kişilär, ama annayamêêrim angılarına bölä deerlär. – Yok mu nicä bir örnek tersinelär için getiräsin?

Neçin-sa Cümbüşçü Vani burdu dudaanı. Baktı bana uzun. Kaşdı ensesini (bunu o çok sıra yapardı, açan neçin sä lâzımdı düşünsün). Baktı bana taa bir keret uzun, gülümsedi, kıptı gözünü da dedi:

– Soslä gitsin, zerä belli ani halizdän darsımışın porezen için. Da çeketti:

– Nicä geçer küylerdä, yazın mallar hem kuşlar çekilerlär çayıra, gözäl otçaaz onnarı taazä pita gibi çeker orayı. Bir Pazar günü çayıra çıkarêrlar iki komşu baksınnar mallarını. Laf laftan, etişerlär onnar koyunnarın yanına.

– Ne käämil hem usul mallardır koyunnar, – demiş birisi, Kosti olan.

– Ölä, ölä, – kayıl olmuş ikincisi, Peti olan.

– Ama neçin sä ta ayırılmış onnarın arasından bir koyun, – demiş Kosti olan, – ya bak taa nereyi yalnız gitmiş.

– Gördün mü? – sormuş o Peti olana.

– Sän ne, ba komuşu?! – şaş-a-beş sormuş Peti olan. – Nesoy koyun sän görmüşün: o kazdır, ba, ya bak taa islää!

– Sän ne, başladın seçmää mi? – kam sert sormuş Kosti olan.

– Ya bak sän islää: kos-kocamiti biyaz koyun çekilmiş derä boyuna.

– Yanılêrsın, – cuvaplamış Peti olan.

– Bän dooruyum! Üüsek sestä baarmış Kosti olan.

– Naşı yapalım da bakalım, angımız dooru çıkacak? – sormuş Kosti olan, – sayıp kendini dooru.

– Ha gidelim onun yanına da belli olacek, angımız dooru çıkacak, cuvaplamış Peti olan.

Da yollanêr onnar derä boyuna. Gidärkän bir däärmış “koyun”, ikincisi da “kaz”. Ama Kosti olanın aazı kapanmazmış, söyleyip: “koyun”, “koyun”...

– Etti artık o “koyunlarınan”, – sertleşmiş biraz Peti olan.

Açan yaklaşmışlar dereya, kaz uğer korkudan.

– Gördün mü? – sormuş Peti olan, – şindi kim dooru çıktı.

– Tä uçtu, ama o koyun, – verilmäzmiş Kosti olan...

Cümbüşçü Vani baktı bana kısından da sordu:

– Şindi annadın mı, ani var kişilər bu dünnedä, nicä Kosti olan. O diil sade inat, ama büyük tersinä..!

– Annadım, annadım! – üüsek sestä bän cuvapladım hem da ekledim: – Başıma düşmesinnär böleleri.

– Bak ta aç gözlerini ileri dooru, – dedi bitkidä arkadaşım.

– Açacam, – kısından cuvapladım bän, aar-aar soluyarak...

BİR METİNNİ GÜNDÄ

Buluşêrim bän Cümbüşçü Vaniylän bir Pazar günü. O şendi. Biraz terlemişti, zerä oturmuştu güneşä karşı.

– Hoş buluştuk, – dedim bän ona.

– Hoş buluştuk, – cuvapladı o da.

– Ne dinnener misin? – sordum bän ona.

– Nicä görersin, gözäl havaya sevinerim, – dedi o, – kalkıp erindän. – Yok ne bir lüzgercik, ne da şamatacak!

– Taman lafa oturmaa deyni, – koydum bän sözümü araya.

– Bulêrsın sän nezaman gelmää, – dedi arkadaşım bana, – teklif edip oturalım yannaşık. – Kär düşümdä gördüydüm seni bu gecä, ani buluştuyduk. Tâ aslı çıktı...

– Ölä, ölä, paalım, – dedim bän ona sevineräk. – Ama biläsin, ani var soruşum da sana. Pek beenerim senin cevaplarını, ürääm çekilär sana.

– İslää, – dedi Cümbüşçü Vani, – ama sän pıtırak çıkacan.

– Nasıl bölä: pıtırak çıkacan? – sordum bän ona.

– Bunu diil zor annamaa, – cevapladı arkadaşım. – Pıtırak deerläär onnara, angıları yapışêrlar bir-kimseye taa bitirmeycä kendi işini. Onnara deerlar yapışkan da. Sanêrım, ani küsmeycän nasaadıma.

– Ksmk için hiç laf ta olmasın, – dedim bn ona.

– İsl ozaman, – kayıl oldu arkadaşıım. – Ama ekedelim bnk konuşmamızı ondan, ani sn ıkaracan z, ne yaptın o zer, ani zenginndsin hem gzelledsin ana dilini. Tutrmısın aklında, ani adadıydın bana bunu yapmaa?

– Nasıl tutmayım? – şaşııverdim bn. – T ekedecm sleyişlerdn: Da teklif ettim ona seslesin iki sleyişi, angılarını bn topladım ihtr insannardan:

“Kim erken kalkr, o uzaa etişer”. “Kim yazın glged yatr, o kışın aa gezer”.

– Ne derin fikirli sleyişleri renmişin, – dedi arkadaşıım. – Maşallaa!

– şamar da dmeycn mi? – sivri laflarlan bn ona sordum, sapıdıp bakışımı bir tarafa.

– Ama taa neyln zenginnettın ana dilini? – koydu soruşunu o bana.

– Masallarlan hem trklrln, – cuvapladım bn, biraz kabardığ kendimi, – nic yapır klasta renici, angısı isl hazırlamış uroklarını evd.

– Meraklı işleri açıkladım, – ilerletti sözünü arkadaşım. – Ya annat, naşi sän okudun hem üürendin angı türküleri bitki vakıtlarda?

– Canım kurban! – bän kayıl oldum. – Masallardan pek beendim “Pirkuyu” hem “Kalinayı”. Ne gözäl dildä düzülü onnar! Hem ne fantaziya var onnarda, – dedim bän, düşünmeye getirdip.

– Ölä, zer, – kayıl oldu Cümbüşçü Vani. – Onnarda halkımızın fikiri, düşünmekleri, duyguları hem da şıralı dili. Ne käämil yaratmadır onnar! Pek islää, ani okumuşun bu paasız masallarımızı. Görerim, ani lafında durêrsın ana dilimizi havezlään üürenmää.

– Kabartma, kabartma bukadar beni! – yalvardım bän arkadaşıma. – Ya seslä ne türküleri bän üürendim malilerdän bizim maaledän. Çaldım bän Cümbüşçü Vaniya eski türküleri: “Ne alırsın, male”? “Gel, be, çoban ool”! hem “Kara beygir ahırda”.

– Ne paalı, cändan sıracıklar var onnarda! – dedim bän, – ya taa bir sıra seslä onnarı. İlkinkisindä:

“Ne alırsın, male,
Ne satırsın, male,
Hem düün yapırsın”?

İkincisindä:

“Ne alırsın, male,
Ne satırsın, male,
Hem düün yapırsın”?

İkincisindä:

“Gel, be, çoban ool, hey gidi, kardaş olalım!
Kardaş olalım, hey gidi, para payedelim”!

Üçüncüsündä:

“Kara beygir ahırda,
Benim ürääm kahırda.
Kahırcıımı bilselär,
İstediymä verselär”!

Kuşku-kuşku sesledi arkadaşım da sevineräk enikunu dedi: – Pek käämil işä girişmişin, ileri dooru ondan brakılmayasın! – Ko sünmesinnär bizim evelki türkülerimiz, bizim can duygularımız! Taa bir kerä söleerim, ani gözäl işä girişmişin, mikayet ol, ani senin aardına bu uurda gitsin başka kişilär dä.

Bän şükür ettim paalı adamımı dooru lafları için. Taa iy annadım, ani dedelermizdän kalmış bizä paasız türkülär.

– Tä şindi bän annadım, ani pıtıraklın diil boşuna, – dedi Cümbüşçü Vani. – Böleleri, kim çok çalışêr hem dayma sorêr, iy başa onnarın işleri çıkêrlar. Pek gözäl sevindirdin sän beni бүün, nicä da бүünkü hava!

O kalktı ayakça. Gülümsedi. Uzattı elini bana da dedi:

– Girdik içeri, bizim olan hazırlamıştır sofrayı. Nicä geçer gagauzda, çekelim birär filcan şarap бүünkü gün için.

Bän kayıl oldum gitmää onun aardına. Girdiynän içeri, karısı Çanka sordu:

– Ne bukadar oylandınız, be Vani? Sansın konşert yaptınız dışarda!

– Çanka, Çanka, bölä günü bän çok sıra aaraycam, – dedi kocası. – Ya dökeyim bän birär filcan şarap da alalım sofradan ne allaa verdisaydı.

Hiç annaşılmadı, nicä geçti vakıt. Etiştım bän evä şen-şen. Söleyim doorusunu, ani lafçı

olduydum gerää gibi... Ne metinni çıktı bu gün...!

“ANGILARINDAN...?”

Nicä biliner, Cümbüşçü Vani şakadan bir-bişey annatmadaan, yokmuş nicä yaşasın. Ölä sınaştırmış o kendisini: naşı-naşı o läüzim sölesin insan arasında...

Bir sabaa gideriz onunnan barabar işä dooru.

– Ne olêr, Vani? – sordum ona güleräk.

– Hepsî islää, – cuvapladı o bana.

– Neylän güldürecän? – koydum bän ona taa bir soruş.

– Var ne annatmaa, – bakıp aşaa dedi o bana. Da girişti annatmaa.

– Bizim maaledä, çayır boyunda, yaşêêr Angılarından Sandi.

– Nesoy adtır bu: Angılarından? – sordum bän ona. – Bitkidä annayacan.

Tutêr Sandi çok kaz, bak derä boyunda onnarı kolaydır bakmaa: kaza su varkan, o yaşêêr! Ama angılarından Sandi sıkıdan

sıkıymış. O parasını gündä birkaç kerä sayarmış – bolay kapeyka da kaybetmesin-harcamasın. Cöbü hep dolsun deyni, pek sevärmış o kaz yımirtası satmaa – evdä mi, panayırdä mı, ama sade gelir olsun ona. Satması sa fasılmış, zerä o toplaarmış kaz yımirtalarını diil sade evdä, ama deredä da. Saatlan vakıt kaybedirmış derenin içindä. Belliki, bitkileri ona haram gelirmişlär, ama o taa büük paa kurarmış onnara. Söz gelmiş, evdeki yımirta yaparsa otuz kapeyka, deredän olana o istäärmış elli kapeyka.

Tä neçin, açan gelärmişlär ona satın almaa kaz yımirtası, o mutlak sorarmış:

– Angılarından? – deredekilerindän mi, osa evdekilerindän mi...

– Annaşıldı mı, neçin Sandi taşıyêr bu adı?– bitkidä sordu bana Cümbüşçü Vani.

Hiç annamadım da, nicä etiştik barabar onunnan küyün ortasına...

KAFALI ADAM

Diil çoktan bän buluştum Cümbüşçü Vaniylän haylak zamanında. O yan gelmişti ceviz aacın gölgesindä da okuyardı bir roman. Beni gördüü gibi, o kalktı.

– Zaman hayır olsun, – seläm verdim bän ona sıcak-sıcak.

– Hayır olsun, – kabletti o benim selememi bütün üreklän.

– Ne gezmäk, ne gezmäk? – sordu o bana.
– Genä soruşlarınnan mı geldin?

– Ne bıktırdım mı? – koydum bän ona ilk soruşumu.

– Sän ne, deliysin? – sordu o bana. – Senin gibilerinä var mı kolayı bıkmaa?! Sän ne soruşlar koyêrsın, onnar yoktur nicä beni bıktırsınnar: ba şaka onnardan läüzım fırlasın, ba fikir derinnener, – dilimiz, topraamız, istoriyamız, işçilik, şanıımız... içindir onnar!

– Çok saa ol bu paalı lafların için! – şükür ettim bän onu.

– Ya otur, var sana deyni da er! – sesli teklif etti o bana. Bän kayıl oldum. Giriştik biz genişän sözleşmää.

– Naşı okuyersın? – sordum bän ona.
– Geçtim franțuzlara, – cevapladı arkadaşım bana.

– Nasıl ölä: geçtim franțuzlara? – koydum bän ona soruşumu, getirdip kendimi ahmacaa.

– Tä bak kitabın kabını! – dedi o bana, – da sordu ne yazılı.

Bän okudum: Ann hem Serc Golon, “Ancelika”.

– Meraklı kitab mı? – sordum bän Cümbüşçü Vaniya. – Derin istoriya, onu kısıdan yok nicä annatmaa.

– Ama neçin kitabın kabında yazılıdır: Ann hem Serj Golon, kardaş-kızkardaş mı avatorlar? – sordum bän ona, kolverip kafamı aşaa.

– Kolvermä kafanı aşaa, – dedi arkadaşım pek uslu, – hem ekledi: – Avtorlar karı-koca..!

– Şükür, şükür, – cevapladım bän ona hem adadım, ani bän da maasuz okuyacam bu kitabı...

– Geçti mi kızgınnı soruşların? – sordu Cümbüşçü Vani bana.

– May-may, – enikunu cuvapladım bän ona.
– İslää, ani “may-may”, – dedi arkadaşım, –
hem teklif etti ansızdan: – Biz çok iş için lafa
durduk seninnän. Ya annadıyım bän sana
büün bir olmuş iş için. Sanêrım, ani faydalı
olacek sana deyni.

– Ölä mi?! – şaş-beş olup, fırladım bän
erimdän sevinçtän. – Ama taa soruş koymaa
Canabinä yakışacak mı? – sordum bän
arkadaşıma.

– Belliki! Var mı oldu, ani sän dayanasın
soruşsuz?! – dedi o bana da çeketti annatmaa.

Vakıdın birindä yaşaarmış bizim maaledä
bir dädüylan bir babu. Dädunun adıymış Usul,
babunun da Kırnak. Ama fena aazlı insannar
onnara laab çıkarmışlar: dädüya koymuşlar
laab Daul, babuya da – Kemencä.

– Neçin bölä laab koymuşlar? – sordum bän
birdän.

– Dur, fırlama, annadacam ileri dooru, –
cuvapladı arkadaşım da devam etti
annatmasını.

Ölä uygun yaşaarmışlar Usullan Kırnak, ani bütün küy onnara mayıl olarmış: açan dädu bir-bişey annadarmış, babu çalışırmış her bir lafını onun aklında tutsun, zerä aazından onun sansın bal akarmış; açan da babu bir-bişey söläärmiş, – dädu onu pek kuşku sesläärmiş, zerä onun lafları candanmış hem sesi da bülbül sesinä benzäärmiş.

– Helal yaşaarmışlar! – büük seslän dedim bän, dayanamadan.

– Var dooruluun, – kısadan cuvapladı Cümbüşçü Vani, – da devam etti annatmasını.

Dädu düzgünmüş hem gözälmüş. Saalın kaaviymiş. Taşıyarmış anteri gaytannan.

– Durgun, – yalvardım bän arkadaşşıma. – Naşıydır bu laf “gaytan”?

– Gaytan mı? – sordu o bana, – da cuvapladı, ani odur bir gözellik kalın buruncuk ipindän da devam etti annatmasını.

Daul laabı koymuşlar baduya o beterä, ani o biraz kalın sesliymiş.

– Ayozlu insana bet laab koyêrlar, sansın filan-pişman kuşa traka dakêrlar! – dedim bân dayanamadaan.

– Bân seni islää annêırım, – cevapladı arkadaşım, – da ekledi: – Beter bu tabeet, açan türlü-türlü laab koyerlar bizimkilär biribirinä, angıları keserlar kulaklarını. Demedään, var laab Toklu, Pupuk, Tumba, kâr Domuz da ... Pek prost tabeettir bu: o insanı gücendirer, onu erä sokêr, gömer... Yok kolayı desinnär bir-kimseyä: Kısmetli, Güllü, Şakacı, Girgin, Saygılı, Türkücü..!

Pek cana yakınmış Usul. Hem da işçiymiş.

– Bekim, onuştan da kaaviymiş onun saalı, ani işçiymiş? – sordum bân arkadaşıma.

– Sän var mı kolayın kaçirasın bir-bişey, onu annamadaan? – gülümsedi o, geçip annatmaa Kırnak için.

Babu da diilmiş aşaa dädudan gözellik tarafından: bir kıvrak insanmış – haliz nicä yazılı yımirtaymış, rubaları üstündä sade nekadar laf etmäzmişlär! Az-buçuk esmercäymiş, haliz gagauzlardanmış. İştä

dädudan geeri kalmazmış, şakayı sevärmiş hem türkücünün türkücüymüş. Ama hepsindän pek beenirmiş çalmaa eski halk türkülerini – taa çok “Hey, keten, keten”!, “Pek beenerim sura beygir”!, “Keçicik”. Lafları onun yalpakmış, sansın çöşmä suyu gibi yazın insannara gelärmiş.

Ne däärmiş olsun adam işlerindä kocası, babu hiç lafını ikilemüzmiş. Gidärmiş o Usulun aardına, nicä gölgä ayırılmaz birkimseydän. Dädu karısını hiç acılamazmış, tatlı laftan ona danışarmış. Ama karı işlerindä dädu aşaa kalarmış. Ne däärmiş karısı – o da olarmış. Nezaman yakacak ya su getirmää, ük kaldırmaa – dädu babunun yanında bulunurmuş da yardım edärmiş ona her zaman.

Maaledän insannar däärmişlär, ani Ursul hem Kırnak yaşaarmışlar nicä iki guguş.

– Helal yaşaarmışlar! – kaçırdım bän da üüsek sesimi.

– Dooru, dooru söleersin, – şen gerçekledi Cümbüşçü Vani, – hem ekledi: – Ömür bir

kerä veriler insana, onda lääzım yaşamaa ölä, nicä yaaşarmışlar Usullan Kırnak!

– Paasız lafların var, – kayıl oldum bän arkadaşımın sözlerinä.

O ilerletti annatmasını, söyleyip, ani ihtärlar pek sevärmişlär ev kuşlarını hem ev mallarını. Da annattı, ani varmış onnarın bir keçisi. Gözelin gözeliymiş. Akıllıymış. Däduylan babu koymuşlar ona bir gözäl laab, Sasarka.

– Sasarka mı...? – sormaa verdim bän neydir o da aklıma geldi, ani o bir yumuruk gibicä tomlarlık susacık, demedään. Küçükülüümdä vardır çok sıra onunnan çaldıym türlü ava, yapıp onda delicäk...

Sasarkanın varmış küpeleri. Ölä akıllı malmış o keçi, ki dädu ya babu baardı gibi “Sasarka”! – o kaçarak gelärmış onnarın yanına da bakarmış uz onnarın gözlerinä, sansın bekläärmış nesoy izin vereceklär ona – nicä bir insan hepsini annarmış ne söläärmışlär ihtärlar.

– Olmalı onnar terbiyettilär Sasarkayı bölä akıllı, zararsız olsun, dedim bän arkadaşıma.

– Belliki, – kayıl oldu o. – Mal da duyer davranmış kendisinä. İhtärlar onu bakarmışlar nicä bir küçük uşaa bakarsın. Ama açan gelärmış vakıt keçiyi saama, däduylan babu ikiksi da gidärmışlär Sasarkanın yanına: dädu, verip keçiya otçaz ya tenecik, suvazlaarmış onun küpelerini, babu sa, oturup skemneciktä, enikunu saayarmış onu. Sütlü malmış. Diilmış naalet.

– Tut aklında, – dedi cümbüşçü Vani bana, – ani ihtärlıkta da süt paasız imeliktir!

– Annaşıldı, annaşıldı, – cuvapladım bän hem ekledim: – Taazä süt içmää deyni lääzım saamal mal tutasın, ama çayırları-bayırları bozdular, kelemeleri yok ettilär bitki vakıtlarda...

– Güç geler, ama ölädır işlär, – kayıl oldu arkadaşım hem uzattı lafını: – Tä artık başladılar bu yıllarda vermää insana da toprak, var umut taazä süt bulunsun uşaklara da, büyüklerä da, zerä insan edener türlü saamal malları...

– Beni başladı işlemää senin bu annatman,
– dedim bän ayın-açık arkadaşşıma. – Var dooruluun, ani o bana deyni faydalı çıktı...

– Görerim, görerim, ani gittikçä dilini gözelledersin, akılını ilerledersin, iy gider işlär, – dedi bana Cümbüşçü Vani hem teklif etti başka sıra da buluşalım.

Şen kalkıp erimdän, bän elleştım onunnan hem da dedim bütün ürektän, uzadıp laflarımı:

– Ka-fa-lı a-dam-sın! Çook sa-a-a-ol!

– Saa ol sän dä, – cevapladı o kısıdan.

FASIL DÜÜN

– Hoş buluştuk, – dedim bän bir gün benim paasız arkadaşşıma Cümbüşçü Vaniya.

– Hoş buluştuk, – cevapladı o.

– Gözündän görerim, ani naşiy sä sän bana şakalardan annadacan, – açıkladım bän neetimi ona.

– Ne, başladın gözümü da mı okumaa? – güleräk o koydu bana soruşunu.

– Belliki, – şen seslän dedim bän ona.

Biz duruklandık. Bän baktım erä, osa uzattı bakışını gökâ,

Bir sessiz bakardı yukarı. Beni fisi-fisi kavradı: neya gelsin bu iş, ani Cümbüşçü Vani söz kıtlını göstereyin?! Birda o bana dedi:

– Bilerim, ki sän soruşsuz bana gelmedin, ya taa islää başla çözmää soruşlarını boşçasını, – teklif etti o bana, koyup ellerini benim omuzlarıma, ama bastırdı – sansın iki ük konduydu omuzlarıma. Bän belerttim gözlerimi da sordum ona: – Ne, isteersin ki bän kaybeliyim mi?

– Diil, diil – karşı koydu o benim soruşuma.

– Bän isterim denemää seni kuvet tarafından da: var mı neya mayıl olmaa senin kuvedinä da, nicä soruşlarına...

Bän sustum. Ama üzümdän başladıydı bobonka-bobonka ter akmaa...

– İs-lä-ä-ä, –uzattı arkadaşım sesini. – Ne soruşlarla buyurdun benim konama? Kim ne, kim ne aklına gelmiştir!!! Sän soruşsuz yaşayamêrsın, nicä ördek susuz yaşayamazdır! – tamannadı o fikirini.

– Bekim da bän aarlık ederim Cenabinä? –
sordum bän Cümbüşçü Vaniya.

– Sän ne, uşakmısın?! –dedi o bana, – da
teklif etti uturalım yannaşık.

Biz oturduk onunnan, nicä iki kardaş. Bir
lafsız annardık biri-birimizi. Sanêrım, ani
gözlerimiz da lafedärdilär! Birdä arkadaşım
dürttü beni da dedi:

– Ya taa tez sän çöz soruş boşçanı.

– Büün bir soruşum var, – cevapladım bän
ona.

– Yok nicä sade bir olsun!!! – şaştı
Cümbüşçü Vani. – Yok nicä bir olsun!!! – baardı
o taa bir kerä, – hem da ekledi. Diilsin onnardan,
angıları üstün-körün soracek da varacek...

– Şaka-şaka, ama bir soruşum var sana
büünkü buluşmamızda.

– Ko çıksın bir, – cevapladı Cümbüşçü
Vani az inannan, – da sordu: – Sesleerim:
soruşun mu, yalvarman mı var?

Bän kesen-kes dedim ona bölä: – Ya annat
ölä bir minuniya, angısı taa olmamış bütün
dünnedä.

– Pek geniş aldın, – dedi o bana. – Duruklan, duruklan! Düşünecäm. A-ha-a-a! – baardı o bir uşak gibi, – da söledi: – kuşku seslä beni!

– Çalışacam, – kayıl oldum bän arkadaşımın lafına.

– Ozaman seslä, – dedi o, – da çeketti annatmaa. Birdä durgundu... “Minuniya, minuniya”, – tekrarladı o da sordu: – neya geler bu laf, diil mi harika?

– Ölä, ölä, paalı adamım, – cuvapladım bän Cümbüşçü Vaniya.

– Seslä beni ozaman!

Bän erleştim skemnedä taa islää da sordum kendi-kendimä: acaba ne annadacektır o bana büün? Baktım bän ona uzun-uzun. O da hep bölä baktı bana açıkladı annatmasını, ani bir küydä vakıdının birindä yaşaarmış bir dul adam, angısına däärmışlär Gümüş Vasi. Çobannık edärmış o, ama pek şakacı adammış. Annadaarmış ölä meraklı, ki gecä-gündüz onun sözlri bitmüzmişlär. Demedään, laf ustasıymış – Allahtan bir käämil vergisi varmış...

– Sarp kişi için annadêrsın, – açıkladım bân cän hoşluumu.

– İslää, – dedi Cümbüşçü Vani, – da devam etti annatmasını.

Gitmiş Gümüş Vasi bir sıra senselesinâ aşırı küydän. Buluşêr senselesinnän. Elleşerlär, selemneşerlär. Girerlär içeri. Oturêrlar sofraya. Ama angı gagauz konaklayacak musaafirini şarapsız!? Laf lafı açmış. Sözleri çok tutmuş. Çoban Gümüş Vasi patlatmış sofrada birkaç dizi perezen, angılarından may-may bayılacıymışlar senselileri!

Ama gelir vakıt, da koparêr o annatmasını porezennärlän da koyer ansızdan bir soruş ev saabisinâ, Todi amucasına:

– Bilermisin, şafklı amucam, bân neçin geldim Canabinâ.

– Söleycän, – demiş amucası, kıvradıp bıyıklarını.

– İsteerim sevindirmää hepsinizi, – gözetmiş Gümüş Vasi laflarını, nicä çiçeklär açırdır ilkyazın, da açıklamış: – Önümüzde pazara gelin Kosti kardaşımın oolunun düününâ.

– Tanas mı evlener, ba? – sevineräk sormuş amucası. – Ya bak ne gözäl haber sän getirdin bizä. Allaa saalını versin!

– Buyurun da gelin, – demiş Gümüş Vasi, – da kalkmış sofradan. – Çok saa olun bölä zengin sofranız için, ama läázım yollanım evä: gün çöktü aşaa, bolay sardırım evimä taa karannık olmadaan! Bakın da geç kalmayın düünä, bütünnä ayleni taligana sıdırasın, amucam...!

Elleşerlar, öpüşerlar senselecilär, da yollanêr Gümüş Vasi evinä taa gün kauşmadaan.

– Ne gözäl çöcüktür Tanas, – demiş Todinin kaarısı, angısının adıymış Mercänka, – acaba kimä evlenirdir?

– Dayan, dayan, pazara üürenecän halizliini, – yalpak demiş ev saabisi.

Bir aftadan sora Todi koşturmuş ooluna taligasını, ükletmişlär ona baaşışları gençlerä deyni, erleşmiş taligaya aylesida sabaalendän yollanmışlar Gümüş Vasinin küyünä. Yol tutmuş bir saat kadar, ama o görünmüş Todiya deyni pek çok vakıt.

– İlkindän uurayacam Gümüşä, – demiş Todi kaarisına, – da sora gidecez düünä.

– Dooru, pek dooru düşünmüşün, – kayıl olmuş Mercänka.

Bir parça vakıttan sora etişer Todi aylesinnän Gümüş Vasinin evinä. Ev saabisi görünmämüş aulun içyanında. Girer o aulun içyanına, urêr kapuya – yok ses, bakêr pençeredän – cän-cün görünmeer.

– Kim-naşı yaptı o, olmalı, genä, – sayıklêêr Todi kendi-kendinä, – da girer fikirä, ki sorsun çöbanın komuşusuna, nerdä var kolayı bulmaa onu, şakacı Gümüş Vasii. Da danışêr birisinä komşulardan.

– O may durmêêr evdä, – cuvaplamış komşu olacää. – Büün da taa sabaadan yalan patladêr çatırıkta.

– A-ha-a! – düşünmüş Todi kendi-kendinä: – urduk toyu sopasız... Komşu olacaa bakmış Todiya kıynaş da sormuş ona: – Ne oldu?

– Gümüş Vasi bizi teklif ettiydi kardaşının oolunu düününä.

– Nesoy düün siz aarêrsınız küyümüzä, ba!? Ölä iş yok küyümüzä bu pazarda, ba!

Todi alêr başını da varêr çatıraa. Hemda görer çöbanı orada annadırkana. O kalmıştı ter-su içindä. Birda kimsa onu dürtmüş, deyip ona: – seni aarêrlar...

– E-he-ee! – baarmış o uzun seslän, – da sarmaşmış Todi amucasına. – Nasıl etiştiniz? – sormuş o amucasına.

– Hepsi islää, ama komşun dedi, ani yokmuş düün küyünüzä bu pazarda, neya geler bu, ba? – sert sormuş Todi amucası. – Ya gümüşü, bän sendän ölü demir yapacäm! Sän beni aldattın, kocä kafalı!!!

– Alatlama! – almış önezei çöban. – Burada var politika.

– Nesoy politika, ba? – darsımış Todi amuca.

– Annayacän, – cuvaplamış Gümüş Vasi, – da sıklaştırmış adımınarını.

Etişer onnar çöbanın evinä. Amucänın beygirleri taa koşuluymuşlar. Uşaklar taligada terlemişlär sıcktan. Mercänka sa tüülärmış.

Todinin oolu gezinärmış, kırmızı çükundur gibi olup, sansın bütün gecä konuşmuş bir büyük sırada...

– Ha kolverelim taligayi da varalım içerimä,
– teklif etmiş çoban. Çalışarkan kolvererlär taligayi. Amucası Gümüş Vasinin bakarmış da bir türlü annayamazmış: neyä bu iş çıkêr?!

– Bän yollayacam haber, ki nekadar taa tez kardaşım gelsin bana, – demiş çoban.

Taligayı kolverdiktän sora girerlär Gümüş Vasinin içersinä hepsi musaafirlär. Ama taa kapudan duymuşlarr onnar, ani bir käämil koku kokarmış hayatta.

– Bu koku çıkacak taazä kaurma, – demiş kendi-kendinä Mercanka.

Sözleşer çoban musaafirlerinnän kısından da girişer sofrä koymaa. Nicä geçer bizdä, ükleder sofrasını islää, iki türlü şarap çıkarêr, taman vakıdından etiştirer sofraya onun kardaşı kaarisinnan.

Yabancı küydän muusafirlär bakarmışlar biri-birinä: angı düünä o bizi çaardı, açan kendisi hazırlanmış evinä nicä bir haliz düünä?!

Erleşerlär sofranın dolayına musafirlär hepsicii, Gümüş Vasi döker onnara şarap, kalkêr güleräk da söz tutêr kısından:

– Paalı musaafirlerim, Allaa saalını versin, ani saymadınız zaametinizi da geldiniz benim konaama.

– Neçin konaana, ba? – demiş Todi amucası, – sän bizi teklif ettin düünä! Sän beni erä sokêrsın!!!

– Ölä, ölä, – cevaplamış Gümüş Vasi, – ama düün fasıldır, o benim canımdandır...

– Bölä sölesänä, ba! – karışmış lafa Marcänka...

Konuşmuşlar musaafirler islää, şakalaşmışlar taa doyunca, hiç annamamışlar nicä gün geçmiş. Bitkidä Todi amucası sormuş Gümüş Vasiya:

– Bu mu senin o “politikan”, ba?

– Budur, budur! – güleräk cevaplamış çoban da doldurmuş stakannarı. Kıpmış ilkindän sol gözünü, sora da – saa gözünü da şafk etmiş...

– Mercänka mari, sän bak götürmeylim baaşışları geeri, ya indirt onnarı nekadar taa tez bizim kahırsız adamamıza, Gümüş Vasiya.

– Diil läüzım bişey, bän bölä da diri çiçek gibi gözälim hem da zenginim, – demiş çoban, kaldırıp filcanını yukarı...

– Acaba ne zaman brakılacak benim agam şakadan? – sormuş kendi-kendinä Gümüş Vasinin kardaşı da cuvaplamış soruşuna: – taa bitkiyadan bölä kalacektr..!

Bän esap aldım, ani arkadaşım istäärdi taa uzatsın lafını, ama onun annatması kaurma için, söyleyim doorusunu, pek sulandırdı benim aazımı, da bän teklif ettim ona gelän sıraya buluşalım bendä da dadalım benim da kaurmamdan.

– Kayılıım! – üüsek sestä baardı Cümbüşçü Vani hem da dedi: – Bak, unutmaasın soruş hazırlamaa!

– Unutmaycam, – hoşlu cuvapladım bän ona, – da biz ayırlandık:

– İyликтä! – dedim bän ona.

– İyликтä! – işidildi arkadaşımın lafı, angısı gerää gibi uuldadı benim kulaamda...

KURUMAZ POREZEN SIZINTISI

Bir bazar günü erken bana uuradı Cümbüşü Vani. Ter-su içindä kalmıştı, ama şendi.

– Ne oldu, ne oldu, arkadaşım? – sıcak-sıcak sordum bän ona. O gülümsedi gerää, sora da dedi:

– Özledim seni!

– Pek mi? – sordum bän ona.

– Pe-e-ek! – uzattı hem keskinnetti o cuvapını, – da çeketti çalmaa:

Aramızda toy var,

Kimsey bilmâz ne var...

Bän donuk kaldım. Bakındım ba ötää, ba beeri, ama ölä da annayamadım neyâ gelir onun “toyu”.

– Nesoy “toy” görersin sän, ba? – sordum bän Cümbüşü Vaniya.

– Olmalı, kim bilsin nesoy şakaylan uuradın bana?

– Ya bak islää benim gözlerimä! – dedi arkadaşım, – da yaklaştı taa yakın boyuma.

– Sansın kırmızıdır onnar, – kararladım bän.

– Uyumadan mı, bişey? Osa suuklamak mı seni bastırdı?

– Bulmuşun adamını, angısını suuklamak bastırdı! – dedi Cümbüşçü Vani eminni.

Da annattı, ani geçti gecedä konuşmuş batusunun duuduü günün sırasında.

– Ama bilersin? – sordu bana, – ani laf braktıydım sana gelmää bu Pazar günündä.

– Bilerim, bilerim, – cuvapladım bän ona, – hem ekledim da taa: var haberim bu iş için hem hazırlım da var. – Pek sayêrım o insannarı, angıları lafında durêrlar. Helal insannardır onnar..!

Bän kestim lafımı bir kıpıma. Arkadaşım baktı bana soruşlu. Bän şüpelendim, ani o bekleer bendän söz da sordum ona:

– Sana ilaç lääzımdır!

– Nesoy “ilaç” sän bana teklif etmää isteersin, ba? – sordu o, getirdip kendini annamaza.

– Bekim, mahmurluu bozmaa düşer sana, arkadaşım? – sordum bän.

O sarıldı bana da dedi ayın-açık:

– Ölä da bilärdim, ani bundan çekedecän...

Bän kayıl oldum onun lafına hem da açıkladım arkadaşşıma kendi bildiimi, ani içki bizi kızıştırıacak, çabuk olacez kızgın lafçı.

– Kim kaç soruş sän hazırladın? – sordu o bana. – Sän onnarlan yapışêrsın bana, nicä pıtırak.

– Bekim, taa gözäl duracek demää, ani nicä kuvannar çiçeklerä yaklaşêrlar? – sordum bän Cümbüşçü Vaniya.

– Var dooruluun, var dooruluun! – cevapladı o hem da kararlı dedi: – tä genä tuttu beni laf üzeri...

– Uzattı lafı, sansın dermendä bulunêrız, – söledim bän arkadaşşıma, – da giriştik biz karımnan masamızı kurmaa. Getirdik ne allaa verdisaydı: tuz-ekmecii, taazä şarapçıı hem da kaurmayı, angısını hazırladıydık gecenin bir vakıdınadak. Döktüm birär filcan şarap. Nicä geçer, urdurduk filcannarımızı. Cümbüşçü Vani

kaldırdı filcanını yukarı da, bakıp meraklı şaraba, dattı aazıcık, dedi ani bu şarap varmış kolayı gözünün şafkını alsın.

– Käämil komkacık, – sayıkladı o, – hem da sordu bana: – kendi baayından mı?

– Diil, diil, – cuvapladım bän. – Onu yaptık taraştan, angısını topladıydık baalardan Çelepen erindän, neredä bulunêr kumsal bölümnär da. Anılmış baalardır orada!

– Ani anılmış baalardandır bu şarap – belli, ama bän annayamadım neyä gelir laf “çelepen”?

– “Çelepen” mi? – soruşa getirttim bän dä. – Doorusunu söyleyim, kendim da bilmäzdim neyä gelir bu lafın maanası, ama, şükür, diil çoktan okudum bir kitabta, ani bölä däärmışlär bir soy balaa. Çelçepen çelepennän, ama ya buyuralım ne allaa verdiysadı soframıza.

Buyurduk biz birär filcan, sora taa birär, ama ikincisini karım kaldırmadı – ölädir karıların sırası: aaz içir, lafı çiiiner da ölä onu söyleer...

Söz sözdän bän hem arkadaşım başladık lafçı olmaa. Da, nicä geçer aramızda, türlü soruşları biri-birimizä koyduk.

– Kaurma için lafında durdun: öbür kerä dediydin yapacan – hazırlamışın, hem ne käämil.

– Diil sade bän hazırladım, karım Tudorka taa çok çalıştı onu hazırlamaa.

– Belli, ani diil ilk-seftä kaurma yapêrsınız, ama neçin-sa hardeyi kaçırmışınız zeedecä.

– Çünküm gagauz e! – cuvpladım bän, – var mı nicä olsun mancalarımız, kaurmalarımız yakıcısız?

Saa olsun Tudorkam, ani o da tekrarladı, ki bizdä yakıcısız manca olmazdır.

– Bän brakacam sizi yalnız, – dedi karım, – zerä läözüm dolaşayım kefsiz Mançi bulümüzü.

– Yok bişey, – biz ikimiz da arkadaşımnan kayıl olduk. – Bölä üklü sofrada biz kaybelmeyecez! – deeyiverdi Cümbüşçü Vani.

Bir vakıttan sora arkadaşım baktı bana uzuncä da sordu:

– Bekim, annadacam sana birkaç porezen?

– Belliki, belliki! – kayıl oldum bän, – hem da ekledim – senin porezennerini düşer altın çekidä çekmää!

– Kamadan mı getirmää savaşırsın? – sordu o bana o saat.

– Diil, üreemin izinini açıkladım.

– Ozaman seslä porezenimi, – teklif etti arkadaşım, – açtı anatarınnan porezenin kapusunu, şen-şen annadıp. - Benim komuşum Diman, kamalardan birisi, gider Ukrainaya da girişer alsın satın bir keçi oradan. Filcanın sırasında demiş o lafa durannara:

– Alacam satın bir keçi. Karım buradandır, isterim keçim da olsun Ukrainadan. Kopuşêr bir gülüş orada, ani yarım maalä işitmiş bu geniş sesi.

– Hiç laf ta yok, – demişlär lafa durannar. – Sade ayır istediini!

– Bän bunu çabuk yaparım, – üünmüş Diman.

– İslää, – demiş lafa durannarın birisi, – ha gittik Duska babuya, var onda keçi, olur satsın da. Giderlär ikisi Duska babuya da danışêrlar, satmaycêk mı bir keçisini. Babucuk cuvaplamış, ani var kolayı satsın diil sade birisini, ama birkaçını.

– Yok, bana bir lââzım: bân bir karı aldım Ukrainadan, hep bir dâ keçi buradan alacam, – demiş Diman.

O ayırmış bir kara keçiyi, elini ortacaymış hem kendi da yaban diilmiş. Ödeşer Duska babuylan, çaarêr oolunu gelsin da alsın keçiyi.

– Götür da koy onu maşınanın bagajına, – izin vermiş Diman ooluna. – Evä geldiynän sevindirecez ananı. O, zavalısı, hep yanıktı keçi için.

Gecenin bir vakıdı Diman oolunnan etişerlär evä. İndirerlär keçiyi erä.

– Sän durasın malın yanında, – demiş ev saabisi, – bân gidecäm da uyandıracam ananı, ki görsün keçimizi. Raz demiş – ölä da yapmış. Çıkêr karısı dışarı gecäylän kafasında.

– Neredä o, be Diman? – sormuş karısı, sansın uyku semesindä.

– Maşınanın yanında, şindi indirdik onu bagajniktän, – cuvaplamış kocası.

– Ama neçin görünmer o? – taa bir soruş koymuş karısı.

– Sän ne, mari, seçmeersin mi gecedä, kâr kara da olsun keçi, onu var kolayı görmää, – biraz üfkeli demiş Diman.

– E, islää ozaman: sän ne almışın, bän ona kayılım, – demiş kaarısı, – bolay gücendirmesin deyni kocasını.

Karı yaklaşmış keçinin yanına, yoklamış onu birkaç sıra, sormuş ooluna kaç a aldı keçiyi bobası.

Diman dayanamamış ünmedän da demiş karısına:

– Görecän sän saaba o ne maldır! – Yaarına çin sabaalendän toplaycam komuşları da aldamaç koyacam keçimiz için.

– Çok iy da yapacan, – kayıl olmuş karısı. – Allaa bizä yardım etsin da biz sevinelim bu malcaaza...

Nicä adamış – ölä da yapmış Diman: ertesi sabaa erkendän teklif etmiş o komuşlarını, ki gelsinnär aldamaça, ama sölämemiş neçin koyacak aldamaç.

Toplaşêrlar Dimanın komuşları. Onnar, sorup biri-birinä ne olêr, kısırmışlar omuzlarını.

Çıkarêr Diman bir çaynik şarap da şafk eder bölä: – Paalı komuşlarım, çoktan koyduydum neetimä edeneyim bir keçi. Etişti o kısmetli gün: dün, bulunurkan Ukrainada, aldım bir keçi – ko bulunsun aulumda bu malcaaz da, çünkü pek yanıktı onun için benim karım.

– Ya golanı, – demiş şakadan komuşların birisi, – karı aldı Ukrainadan, keçiye da almış hep oradan...

– Haliz, doorusu bölä çıktı, – kayıl olmuş Diman güleräk.

Buyurêr komuşular birkaç filcan şarap da sora giderlär malı görsünnär.

– Kim ne maldır o, – demiş komuşların birisi.

– Sanêrım, yanılmadım, – cevaplamış Diman. – Adını onun koydum Galka.

– Sän hep çıkarêrsın bir şaşıntı! – esap almış komuşların en yaşlısı.

Hepsi sapêrlar kaydırımın altına, neredä gecelemiş Galka.

– İy malcaaz, – demiş komuşların ikisi.

Taa yaşlı olansa dönmüş keçinin dolayanda birkaç sıra da esap almış, ani bu malcaaz kusurlu: yokmuş onun saa gözü.

– O sendä bir gözlän, ba Diman, – demiş biyaz saçlı komuşusu, – onun yok saa gözü. Dimanın karısı etiştirmiş sade “pı” demää...

– Sän ne, gülmää mi alêrsın beni, osa isteersin karımın ödü mü patlasın? – sormuş-şaşmış Diman.

Açan bakêrlar hepsi islää – ölä da çikêr: malcaaz saa gözsüzmüş...

Diman kızarêr-bozarêr, başlamış laflarını pelteklemää...

– Yok bişey, kahırlanma, komuşu Diman, – demiş taa yaşlı komuşusu, – o nekadar zarar yapacak sana bir gözlän da – etecek ta, artacak ta...

– Ölä, ölä, efendim, – demiş Dimanın karısı, – o bizi doyuracak...

Elleşerlär komuşular Dimannan da daalışêrlar evlerinä. Maalä içindä birkaç gün laf gidärmüş taa çok Dimanın keçisi için.

– İşittim, ani Galka bn da yaşaarmış, geçti ilkyazda ikizlemiş: bir erkek hem bir dişi olacek duudurmuş, onlardan iy yokmuş srd, – dedi porezenin sonunda arkadaşım hem da sordu:

– Etecek mi?

– Belliki, – cuvapladım bn, – unutma, ani buazım kurudu artık... Dkerim bn taa birr filcan, ki taa amelli buyuralım sofradan. Ama esap aldım, ani arkadaşım başladıydı kandillem...

– Kurumaz porezen sızıntasıysın, arkadaşım, – dedim bn Cmbşç Vaniya.

O baktı bana fasıl da sordu: – Sn ne, kızıştırmaa mı beni savaşrsın?

– Diil, diil (kabaatlı gibi), – dedim bn. – reemin izinin aıkladım...

– İsl, dedi arkadaşım, – da biz kardaşçasına ayırlandık. Birkaç adımdan sora Cmbşç Vani dedi bana:

– Geln zamana kadar!

– Geln zamana kadar! – yalpak cuvapladım bn.

OPTİMİST

– Sabaa hayır olsun! – selâm verdim bân Cümbüşçü Vaniyâ bir pazar günü, uzadıp ona bir sıcak el. O baktı bana uzun-uzun da sordu güleräk:

– Ne bukadar erkenciysin? Ne oldu?

Bân annattım arkadaşşıma, ani darsıdım da geldim biraz gam daatmaa. Lafımızın arasında bân dedim ona ölä ki gelerim nicâ hasta varêr ilaççıya zorunda.

– Senin cümbüşlerin, keskin lafların canıma ilinnik vererlär, sansın bir acıma imdat bulêrsın, – saygılı dedim bân ona.

– Çoyu bu türlü deerlär, kısıdan kesti arkadaşım benim lafımı da teklif etti girelim onun içersinä.

Bân annattım ona, nasıl geçti yaşamam bitki vakıtta, ne zorluklar düştülär benim tepemâ şindiki günnerimizdä, açan çay içmää deyni da şeker tükennerdä zordur bulmaa, açan fenalık hem başsızlık kalupsuz oldular, insan kahırlı gezer, sansın günnerini kaybetmiş...

Şaka, cümbüş etişmäzdir halka, – dedim bän Cümbüşçü Vaniya, – hem da ekledim: – bunu bän kendimdän annêêrım, zere kam siireldilär porezennär, şakalar, kâr türkülär da insan arasında...

Arkadaşım sustu bir parça vakıt. Baktı bana genä uzun-uzun. Bana gelirdi, ani o fikirlän dünneyi aktarêr, ki bulsun ölä cuvap, angısınnan usullatsın benim canımı. O teklif etti birär çay alalım.

– Bendä, şükür Allaha, biraz şeker taa bulunêr, – dedi o bana kesin seslän, – yaşamak ta, nicä insan, kimi sıra burulêr-hastalanêr. Onu da läâzım olêr ilaçlamaa...

Bän kayıl oldum Cümbüşçü Vaninin laflarına: çünkü, o çok iş geçirmiş da çok fikir toplamış bu dünedä. Olur, bu üzerä onun sözleri-cümbüşleri ilinnederlär insanın canını.

Biz bitirdik çaylarmızı. Çok iy kızardık, şennendik. Arkadaşım baktı bana da sordu:

– Ne annadayım sana, ba?

– Sansın bilmeersin, – cevapladım bän.

– Hadi ozaman, – dedi Cümbüşçü Vani, – annadayım ne Allaa verdiysadı. Bir küüdä vakıdın birindä yaşarmış bir aylä, angısında uşaklar büümüşlär halaza otlar gibi da olmuşlar parazit: işä kedilerini urmazmışlar, sade bakarmışlar anasından-bobasından naşi-naşi çıkartmaa, demedään, süzmää onnarı. Taa çok düşärmış bobaya, zere o iştän may göz açmazmış, ama uşaklarını işä koymazmış, hep “koruyarmış” onnarı. Da gelir vakıt, açan onnar pinmişlär onun tepesinä, hep isteyip ondan onuşunu. Ama istemelerindä hiç sakınmazmışlar, kâr ilinnik gibi onnara gelärmış istemää, tekrarlaip nicä şiir:

Baka, ba baka,

Sän bizä bakma,

Bak işinä,

Bak işinä –

Acaba diil mi

Bu türlü çok iy...?

Bän başladım sıkmaa omuzlarımı, bana titsi hem hayırsız geldi: nasıl bölä olsun, ki koskocä insannar hep anasından-bobasından istesinnär?!

Da açıkladım Cümbüşçü Vaniya kendi üfkeliimi kesen-kes:

– Nicä var kolayı onnara dayanmaa, ki onnar trıntorlar gibi yaşasınnar?

– Kaynatma canımı, – enikunu dedi bana arkadaşım, hem da ekledi – çıbık fişkanka bükülürmüş-verilirmiş.

– Annadın mı? – sordu o bana.

– Annadım, – cevapladım bän ona, ekleyip: – vakıdında läázımmış onnarı işä daldırmaa, ki annasınnar kendileri, ani ömür-dünää işlän bakınêr. Bekim ozaman olmaycektır bukadar çok haylozçu, angıları sokaklarda savsaklanêrlar yazıkış.

– Diil boşuna gelmişin büün bana sabaalendän, – dedi şu arkadaşım, açan geldi vakıt biz ayırlanalım bu gözäl pazar günündä.

“ZOOTEHNİK”

Bir aftadan sora giderim bän Cümbüşçü Vaniya. Olduydu artık karannık, açan etiştım onun konaana. Urdum kapusuna yavaşıcık, ama

ev saabisi, sansın kapuda durarmış, çıkı-verdi dışarı.

– Gena sän misin, ba? – sordu o bana şaşarak. – Maasuz mu bekledin karannık olsun da geläsin bana? Olmalı, var bişeyin saklıdan annatmaa? Osa totalın mı tuttu bendän cümbüş işitmää-istemää?

Bän sustum, zere sansın aazım kitlediydi onun bu dizi soruşlarından. Arkadaşım annadı, ani bän pek azetmedim onun bu kızgın soruşlarından da buyur etti girelim içersinä. Girdiynän içeri, bän gördüm, ani onun masası hem divanı örtülü gazetaylan hem dergiylän. Biz baktık biri-birimizä soruşlu. O duydu, ani kopuşacêk benim soruşlarım ona. Belliki, bän koydum hızlıdan ilk soruşumu.

– Ne, gazeta hem dergisiz yaşayamêersın mı? Hep eni haber toplêersın? Bakmadın mı? – merak ettim bän.

O gülümsedi da dedi: – Ne soruşlarınnan mı savaşêersın beni gömmää, osa benim olannarı mı geçmää?

– Diil ne ölä, ne da bölä, – cuvapladım bän.

– Ozaman otur divanda da dinnen, nicä geçärdik arkadaşlarda.

– Çok iyidir! – kayıl oldum bän.

Birdä arkadaşım çıktı içerdän. Çok vakit geçmedi, açan getirdi ikimizä da birär çay. Bän savaştım demää, ani diildir läázım, ama o kapıverdi dilimin ucundan sözüümü da dedi:

– Şükür Allaha, bendä taa bulunêr şeker makar çay için, – dedi o bana.

Bän kızardım-bozardım, ani aalaşırdım ona, ki may bulamêêrim şindiki vakıtta şeker bir çay için dä...

Cümbüşçü Vani baktı bana uzun – bana geldi, ani o okudu beni da sordu:

– Ne annadım büün sana? Kısa mı, uzun mu?

– Nicä istäärsän, – cevapladım bän.

O baktı ötää beeri da sordu bana:

– Koyun vardır mı tuttuun?

– Vardır, – dedim.

– Ozaman islää, – dedi arkadaşım, – taa iy annayacan benim büünkü fikramı.

Da girişti o annatmaa, ani yaşarmış bir küüdä bir kişi, angısına däärmışlär Finti-Minti, Fikirsiz Kinti.

Bän o saat soru-verdim:

– Nesoy e bu, ne okadar uzundur o hem iki paydandır?

Cümbüşçü Vani baktı bana keskin da dedi:

– Sän sanma, ani salt sana deyni bu ad uzun görüner. Bölä uzunnuktan çöyü taa çoktan azetmäzmiş da Finti-Minti, Fikirsiz Kintiya koymuşlar bir kısından laab: “Zootehnik”.

– Nesoy, nesoy? – sordum bän bir uşak gibi.

– Ne-e-e-soy? – uzattı soruşunu arkadaşım.

– Şindi annayacan. Bän kapadım aazımı.

O çeketti açıklamaa, ani bu laabı Finti-Minti, Fikirsiz Kintiya insan koymuş o beterä, ani o zeetlemiş bir malı, koyunu.

Bir sıra kuzulêêr onun biyaz bir koyunu, ama kuzusunu hiç almazmış. Finti-Minti, Fikirsiz Kinti sa sayarmış kendisini iy bilgiç mal kullanmakta. Çok üünärmiş o dostlarına, komuşlarına, ani her bir malı onu bir lafta sesläärmış – nicä deerlär, – de ateşä bassın, onu

da yapacak. Ama bu koyunu, sansın diilmiş onun, hiç bir türlü seslemâzmiş çorbacıcını, ki lââzım kuzucuu alsın-baksın. Nekadar çalışmış ev saabisi, bişey onda çıkmamış: bu beyaz koyun deli gibi kaçarmış.

– A-haa! – demiş kendi kendinâ Finti-Minti, Fikirsiz Kinti, – bân seni erleştirecâm, yoktur oldu bölâ, ani beni kendi malım seslämesin, bân seni da üüredecâm!

Da girişer o “üüretmää” beyaz koyununu kuzusunu alsın, ondan kaçmasın.

Ama bişey çıkmazmış. Ozaman düşüner o bölâ yapsın: kakêr dört kazıcak –her bir ayaana beyaz koyunun – hem baalêr dört ayaanı da bu kazıklara.

– Tâ şindi sän benim elimdäysin! – sölenmiş Finti-Minti, Fikirsiz Kinti koyununa. – Bakalım şindi da mı kaçacan kuzundan! Şansora sän “oynaycan” diil sade benim önümdä, ama karımın da önündä! – üfkeli demiş o birkaç sıra koyununa, sallayıp parmaanı ona.

Baaladıktan sora koyunu, Finti-Minti, Fikirsiz Kinti birkaç sıra çaarmış karısını, ki

gelsin da görsün, nicä o çeketmiş “üüretmäâ” koyununu.

Açan gelir karısı – halizdän görer, ani kocası yapmış bir delilik. Dayanamamış karısı da demiş eşinä: – Sän deliysin, be!

– Angımız, mari: bän mi, osa koyun mu? – annamazdan getirtmiş kocası. O sımarlamış karısına, ani büündän buyanı boşandırmasın sakın koyunun bacaklarını hem vermesin ona ne imää, ne içmäâ.

– Bakalım, o mu, osa bän mi! – çirkin seslän baarmış Finti-Minti, Fikirsiz Kinti – da çıkmış o sokaa, ki annatsın komuşularına, nesoy “üüredärmiş” o koyununu kuzusunu alsın deyni.

Komuşları ilkindän sanmışlar, ani o bir deli masalını annadêr, zere boşuna onun adına bulunmazdır “Fikirsiz” laf ta. Ama açan ertesi günü da hep bölä ünümüş Finti-Minti, Fikirsiz Kinti, komuşuların arasından birisi demiş, ani gitsinnär da görsünnär: aslı mı, osa yalan mı söyleer Finti-Minti, Fikirsiz Kinti. Girdiynän aulun içinä, komuşular görmüşlär zavalı koyunu baalı

dört ayaandan da, ama onun önündä ne bir çepel,
ne da bir damna sucaaz var.

– Bu cansızlıktır! – demiş komuşuların
birisi.

– Ölä, ölä, – kayıl olmuş öbürleri da.

Ama Finti-Minti, Fikirsiz Kinti doorudan sormuş:

– Ani o almêêr-bakmêêr yavrusunu – bu diil
mi cansızlık? – Bän ondan yapacam bir mal, ani o
olacak nicä bürüncük, kendisi da kendisini
beyinecek! Göreceniz...!

Çıkaran Finti-Minti, Fikirsiz Kintinin
aulundan, komuşusunun taa yaşlısı demiş: – Bu
allelem çıkacak eeni “zootehnik”. Bölecä olêr, da
Finti-Minti, Fikirsiz Kintinin adı geçer bir kısa
laaba: “Zootehnik”.

Bu laap şindi da unudulmamış o küydä,
angısında yaşaarmış Finti-Minti, Fikirsiz Kinti.

– Hoşnutmusun? – sordu bitkidä bana
Cümbüşçü Vani.

Bän büktüm kafamı aşaa.

Bununnan biz başarladık konuşmamızı.

İNCÄ DİPLOMATIYA

Nicä geçer aramızda, biz – bän hem da arkadaşım Cümbüşcü Vani – buluşmadaan yok nicä yaşayalım: naşey sä hep etişmeer canımıza, sansın günnär da aar-aar geđerlä.

Tä neçin, açan darsıklım keskindendi, bän aldım başımı da vardım benim paalı arkadaşıma. Ama ayırdım avşam zamanını, ki bulayım onu evdä mutlak hem da haylakkana.

Etiştim bän onun evinä, tokatçı taa açıktı, içerindä artık vardı şafk. Urdum kapusuna. Tıkırtıya çıktı o kendisi. Gördüü gibi beni, sarıldı bana, nicä bir haliz kardaş, unutup seläm da almaa.

– Darsıdım deyni uuradım, – dedim bän.

– Pek islää, – dedi arkadaşım, – ozaman erleş nekadar taa yakışıklı da konuşalım. – Bekim, daadırım senin darsıklını.

– Bunu var kolayın yapasın meraklı porezennerinnän, – söledim bän ayın-açık.

– Diil ilk-seftä e! – kaldırdı o sesini. – Ama ilkindän, nicä geçer gagauzda, çekelim birär

filcan şarapçık saalımız için hem buyuralım piynirimdän dä.

Nicä dedi arkadaşım, ölä da yaptı. Şarapçık kızıştırdı bizi çabuk, laflarımız pek kolay uydular. Bän yalvardım Vaniya annatsın bana porezen, ama kısalarından: düşündüm-durdum uzatmayım aarımı ona.

– İslää, kayılım, – dedi arkadaşım.

– Bän çok sevinecäm, – cevapladım bän sevineräk.

– Sän nicä bir iy üüreniciysin, – bölä kararladı kendisi Cümbüşçü Vani.

– Bekim da, biraz suuk dedim bän. – Ya çöz, ya çöz porezen torbanı!

– Olur, – kayıl oldu arkadaşım, – hem kıptı saa gözünü.

– Ama neçin saa gözünü kıptın, ba? – sordum bän Canabisinä.

– Doluya deyni, – dedi o. – Sanêrım, ani meraklı porezenimi sesleycän.

– Dedi, ki bän bir iy üürenici gibiymişim yō – susmadım bän...

Cümbüşçü Vani dürttü (taa dooru demää – suvazladı) kolumu da açtı porezen torbasının aazını. O teklif etti sesleyim onun kısından porezennerini.

Birincisi:

– Bizim kedi, – çeketti o annatmaa, – türlü fasıl işlär yapêr: hem şiret, hem tamahtır o! – Soslä ne yaptı o diil çoktan.

Cümbüşçü Vani annattı, ani geçän afta onun karısı kabletmiş talonnarı şeker için.

– Bilersin kendi da, nesoy vakıtta büün yaşêêrız, açan şeker oldu altın paasında hem bulunmêêr da taa. Bir çay içmää deyni henez etiştirämeeriz onu. Birkaç yıl geeri şekeri may bişeya saymazmışlar hem ucuzmuş, hem da varmış ta nekadar istäärsän, – darsıklı söledi arkadaşım.

– A-ha-aa! o-durguç vakıdıymış, nicä onu “vaatiz” etmişlär birkaç “akıllı” birkaç yıl geeri, – dayanamadım bän genä lafıma.

– Ama şindi, kardaşlık, – götürdü sözünü Cümbüşçü Vani ileri dooru, bak neyâ işlär çıktı:

ver panayır – da bitti iş! – ani seni soyacaklar, yok kimseyin kasaveti.

– Ölä, ölä, arkadaşım, bet vakıda etiştik: her mal paalıdır hem da o bulunmêêr da, – ekledim bân taa birkaç laf.

İleri dooru Vani annattı, ani onnarın kedisi yapmış evin içindä taa bir zarar – bu sıra bulmuş o şeker talonnarını da çinemiş, paran-parça yapmış onnarı. Kalmış adamin aylesi şekersiz – ne bir çay içmää, ne gevrek yapmaa...

– Umutlanêêrim, ani o birtaan doyundu tatlıya, – şakadan getirttim bân lafımı.

– Sana gülmää gelir, ama allaa kismet etmesin, ki başına gelsin bölä kısmetsizlik, – kestirdi arkadaşım lafını.

– Ama karını gıgırlamadın mı, ani kaldırmamış talonnarı nicä düşer, ki kedi onnarı bulmasın? – bir saplama soruş koydum bân Cümbüşçü Vaniyâ. O küsmedi, ama bildiini söledi o saat.

– Sän ne, ba, deli adamsın mı: şindiki vakıtta kariydı gıgırlatmaa mı? İsteersin kalayım borçsuz-mancasız mı?! – şaştı arkadaşım hem da

ekledi: – evin içindä, karınnan, diplomatiya läâzım incä olsun...

– Annadın mı? – sordu o bana.

– Annadım, – cuvapladım bän, – ama dooru sölediynän, angı “diplomatiya” için o bana andı, ölä da tamanınca fikir bulamadım.

İkincisi:

– Şindi da annadım sana, – dedi Cümbüşcü Vani, – birkaç laf, nesoy yaşadım bän karınnan ilk yıl. – İkimiz da gençtik. Guguşlar gibi sevişärdik. Açan evä gelärdim, taa etiştıynän tokadın yanına, köpeemiz saldı gibi, karım kaçarak çıkardı eşää terliklerinnän elindä hem da birär datlı öpüş biri-birimizä baaşlardık. Ama vakıt geçer, sansın bayırdan su akêr, da yavaş-yavaş benim karım başladı çıkarmamaa bana terliklerimi.

– Şindi nicä olêr? – soruşturdum bän arkadaşşıma.

– Şindi mi? – sordu o bana, – şindi bän terlikleri ona çıkarêrım.

– Neyä geler bu iş, ba?! – sordum bän Cümbüşcü Vaniyä.

– Dedim sana e, ani karınnan diplomatiya l   zım inc   olsun, – terbiyetti beni arkadaşım...

B  n ş k r ettim onu hem yalvardım af etsin aarlıklım i in.

– S n ne, ba, beni mi bilmeersin?! – sordu- şaştı arkadaşım...

Bitkisind  lafımızın o aklıma getirdi: – Unutma, ani kendin dediydin bana, kurumaz porezen sızıntısıymışım..!

NİC  BİZ LAF I OLDUK...

– Vani ba, – danıştım b n ge  g z zamanında c mb ş  arkadaşıma, – s n  ok ge irmişin,  ok bilersin hem keskin laflı da dilin var. Ama taa bişey annatmadın bana i kilik i in. Bilersin, ani topraamız komka da biz  baaşl  r.

– S n ne   sekt n aldın, – deyiverdi bana C mb ş  Vani, – komka komkaylan, ama gagauzda baş i kidir şarap-topraan kanı.

– Dur, dur! – kestim b n da onun lafını – saydın, ani b n   sekt n almışım, kendi diilmisin onnardan: şarap-topraan kanı?!

Az-buçuk düşündü arkadaşım, kaşığı birazçık ensesini da kulaama enikunu söledi:

– Sän brakıl taa islää bu üüsek laflardan da dök içelim birär filcan şarap, nicä geçer gagauzda, da ozaman annadacam sana bir-bişey meraklı içki için da – bilerim, ki sendän zoordur ellän-kolayınnan kurtulmaa...

Hızlı-hızlı giyerim bän ayakkaplarımı – da kaçarak maazaya (şükür Allaha, ani var nereyi varsın gagauz içki için geldiynän bir adamı). Birkaç minuttan sora bän girdim içeri bir dolu biyaz garafaylan. Cümbüşçü Vani baktı şarabıma uzun-uzun da koydu ansızdan (tabeeti kurusun) bir soruş:

– Sän ne, isteersin bän kör mü olayım?

– Annayamadım seni, – cevapladım bän ona.

– Nasıl annayamadın? – sordu o bana, – senin şarabanın benizi alır gözlerimin şafkını..!

– Kabartma beni bukadar! – savaştım susturmaa bän onu, ama faydasız çıktı: şarap için o çeketti annatmaa bir uzun poêma – belliydi, ani diil boşuna Bucakta duumuş...

– Vani, islää, ama, – dedim bän arkadaşına,
– ya buyuralım birär filcan şarapçık da sora
lafımızı uzadacêz.

– İslää, – kayıl oldu Cümbüşçü Vani, – da
Allaha dua edip, çaktık biz birär filcan, sora taa
da biräricik. Lafçı olduk ikimiz dä. Ama
Cümbüşçü Vani (boşuna ona bölä dememişlär!)
öneyi aldı da annattı kısından bir cümbüş içki
için.

– Bilersin? – sordu bana al-pembä yanaklı
arkadaşım, – olmuş ölä bir vaka (sluçay), angısını
pek kısından isteerim annadım sana da.

– Canım kurban! –cuvapladım bän ona.

– Ozaman seslä, – uzattı arkadaş lafını.

Bir sıra olmuş ölä, ani bir domuz içmiş kiladan
zeedä şarap, ama erindä da gebermiş.

– Ölä mi? – sakınarak sordum bän
Cümbüşçü Vaniyä.

– Ölä, zer, – deyiverdi o bana. – Domuza
deniler domuz: o yoktur neçin diysin şaraba!
Şarap bizim için! – kızgın-kızgın dedi arkadaşım,
kam sırdarak...

Artık geç oldu. Lafımız gittikçä taa tatlı olardı. Ozaman bän annadım, ani biz taa da yakın olduk biri-birimizä. Tä neçin bän kararladım koyayım Cümbüşçü Vaniya taa bir soruş.

– Olur mu, ki bän bu lafları annadım kalan kişilerä da?

– Hiç laf ta yok, – cevapladı o, sarmaşıp bana. – Hem diil sade büünkülerini, – dedi o bana, kalın seslän gülüp.

– Yok nicä geçiim bän önünü senin istediinin, – dedim bän ona bitkidä, uzadıp ona sıcak el...

KONUŞMAK YOL ÜSTÜNDÄ

Buluşerim bän arkadaşımnan Cümbüşçü Vaniylän bir gün üülendän sora. Yaz zamanıydı.

– Seläm, – dedim bän ona, – uzadıp elimi elleşmää deyni.

– Seläm, – cevapladı o, – da elleştik biz onunnan sıcak-sıcaklıya.

– Ne olêr, arkadaş? – sordum bän paalı adamıma.

– Ne olacek, – cuvapladı o, – tä giderim işä üülen ekmeendän sora. – Ama görerim çok kişi (taa çok gençlerdän) savsaklanêrlar büük sokakta, angısı tütün içer, angısı yalan söyler, angısı semeçka iyer, angısı da üüner. Yımirtanın kulubunnan sınaştılar yaşamaa...

– Nesoy, nesoy: Yımirtanın kulubunnan mı, neyä gelir bu laflar? – sordum bän arkadaşşıma, annayamayıp deyimni maanasını.

– Neyä mi gelir? – dedi o bana, kam üfkelenerek: bir taş yapmadaan yaşamaa!

– Sansın bölelerinä däärmışlär parazit, – ekledim bän da sözlerimi.

– Hem da nesoy parazit onnar! – çetin söledi arkadaşım. – İmää, içmää severlär, ama işä kendilerini urmaa çekilmeerlär, gecä da delirerlär... Zavalılar, demedään, hep öküz altında buzaa aarêêrlar.

– Tä genä annamadım, – dedim bän ona, – nasıl var kolayı öküz altında buzaa aaramaa.

– Annayacan ileri dooru, – cuvapladı arkadaşım Cümbüşcü Vani. – Böleleri seni suya götürecek, ama susuz brakacak, – uzattı o lafını.

– Sän genä beni dolaştırêrsın saklı-kapalı laflarınnan, – dedim bän arkadaşşıma. – Nesoy annamaa deyimneri: öküz altında buzaa aaramaa, sutya götüreceğ, ama susuz brakacek..?

– Bän görerim, ani sän bilmeersin ki ana dilimizdä var kanatlı da laflar.

– Tä genä: kanatlı laflar – naşıyâ gelir onnar? – sıkınara sordum bän ona. – Ne var onnarın kanatları mı da uçsunnar?

– Uçêr onnar fikircä, – dedi Cümbüşçü Vani gülümseeräk.

– A-ha-aa, – cuvapladım bän, – da başladım kızarmaa, nicä engeç kızarêr. Başladıydım tıkanmaa, sansın hayırsızlım olduydu. Bir parça vakıttan sora danıştım arkadaşşıma:

– Nesoy zenginnettın dilini?

– Dilimi mi? – koydu o bana soruş, – da dedi: – Dilimizdir sarp sedef, nicä bir gömü, onun her lafi hem deyimi paasızdar.

– A-ha-aa, – uzattım bän lafımı, – da kayılı oldum arkadaşşımanın sözlerinnän, deyip ona:

– Sän açêrsın benim gözlerimi, ba!

– Ölä, ölä! – güleräk ekledi Cümbüşçü Vani. – Bän dediydim, ani ileri dooru annayacan paasını kanatlı lafların.

Belliydi, ani arkadaşım alatlardı işinä.

– Afet soruşlarım için, – dedim bän ona, – uzadıp elimi ayırılmaa deyni.

– Yok bişey, yok bişey, – sıkınarak gibi dedi o, hem da ekledi:

– Dilimiz bir gömüdür!

– Kayılım, – cuvapladım bän, adayıp arkadaşıma, ani bän da toplayacam bu gömünün tenelerindän.

– Paçaların da adam! – dedi o bana.

– Tã genä semeleersin kafamı, – dedim bän ona. – Naşıya gelir laflar: paçaların da adam!?

– Korkma, korkma onnardan! Onnar seni iy taraftan göstererlär, cuvapladı o hem ekledi:

– Sık tasmalarını!

– Taa ne çıkaracan? – sordum bän ona. – Ne bän gezerim çarıklan mı büünkü gündä?

– Diil burada maanası, – dooruttu o beni. – Tut kendini, verilmä, olma moloşa!

– Seninnän zor baş koşmaa, – cuvapladım bän bitkidä...

Veril el biri-birimizä gülümseyräk, biz annaştık buluşmaa yakın vakıtta.

LAF AVŞAM SERİNNİİNDÄ

– Avşam hayır olsun, – seläm verdi bana benim arkadaşım Cümbüşçü Vani, buluştuynan onunnan iştäñ sora bir perşembä günü.

– Hayır olsun, – aldım bän onun selemini.

– Nelär, nelär oldu? – sordum bän ona. Çoktan buluşmadık. Bitki sıra, nicä bilersin, yolda konuştuyduk...

– Tutêrim aklımda, – dedi o bana da gülümsedi.

– Beenerim gülüşünü, – söledim bän ona. – Ne üreendä çiçek mi açtı? – sordum ona.

– Nasıl açmasın!? – cuvapladı o bana, – açan meraklı soruşları kaldırêrsın. – Söleyim doorusunu, senin soruşların çok vakıt bendän gitmeerlär.

– Tã genã buldun lafçaazı “gitmeerlãr”, – dedim ona. – Ne onnarı sansın var bacakları da gidip-gelsinnãr! – şaşım bãn.

– Şaşma, şaşma, – usullattırdı o beni, bakarak dooru gözümã.

– Bacaksız gelerlãr, bacaksız giderlãr, ama onnar tez unudulmaz, – ekledi lafını Cümbüşçü Vani benim şaşmama, – buradadır onnarın paaları..!

Bãn esap aldım, ani bizim konuşmamız bu sıra da iy olacak. Da hiç sıkınmadaan teklif ettim ona oturalım lafa süüt aacın altında. Arkadaşım atılmadı teklifimdãn.

– Ya ne gözãl hem da serin! – esap aldı o, erleştinyãn skemneyã masa boyunda.

– Nasıl serin olmayacêk?! – dedim bãn, – açan gölgãdir hem da avşam erã konêr.

– İslãã, ani konêr, – zeedeletti laflarını Cümbüşçü Vani, – zerã yaz zamannarı Bucakta kızgındılar.

– Şükür, ani beendin, – enikunu dedim bãn ona, – sanêrim, ani lafımız ürektãn olur.

– Canabindän biter, – cevapladı o bana, – nesoy soruşları kaldıracan.

– Nesoy mu? – sordum bän ona, – angıları hepsimizä deyni paasızdır: topraamız hem dilimiz için.

– Akına, ani onnarın paaları yoktur herbir vatandaşa, – söledim bän ona.

– Kimi sayerlar vatandeş? – soruverdi arkadaşım bana. – Onnara, kim sever duudu erini, kendi adetlerini, sıralarını, ana dilini.

– Geçän sıra çok iy soruşlar koyduydun şıralı laflar için ana dilimizdän. Ha büün da hem topraamız için, hem dilimiz için konuşalım.

– Kayılım, – cevapladım bän o saat.

– Bän da kayılım, – dedi Cümbüşçü Vani.

– Nicä bilersin, şindiki vakıtlarda pek keskin durêr soruş ana er hem ana dil için, ölä vakıda etiştik, – açıkladım bän konuşmamızın neetini. İnsan iy biler, ani her bir kuş ta yuvasına seviner, onu cän erindä tutêr, onu sever, onu dinmâz meteder, orada o yavru büüder, evladboyları yuvadan yollanêr da çoklaşêr-kökleşer. Tâ bölä insan da duudu erini biler, zerä

orada ilk adım yapêr, ilk laf ana dilindä söleer, orada çimenä hem da çiçää seviner, gökâ mayıl olêr – butürlü onun duyguları keskinener, kendisi da fikirlener...

Bizim Bucak – yalpak toprak büünkü gündä. Ama herzaman o diilmiş bölä, zerä açan çekilmişlär-konmuşlar ona bizim dedlär yaban otundan dolu, erleri çatlakmış, yazın solumaa pek zoormuş kızgın sıcaktan. Dedelär ilk baştan yaşamışlar maazalarda da, ama onnar korkmamışlar zorluklardan. Sevmişlär Bucaan topraanı da girişmişlär onu diıştirmää: hayvancılı ilerletmää, ekmek büütmää, başçavancılı götürmää, yavaş-yavaş kufnä hem ev yapmaa. Bucaan kırlarında işidilirmiş gagauz, tukan, moldovan, arnaut (alban), ukrain hem başka milletlerin sesleri. Yaşamışlar uygun, kâr senselä da çok sıra olmuşlar...

– Ne pek paalı işlär için annadêrsın, – dedi bana arkadaşım.

– Dooru, dooru, ani pek paalı işlär için, zerä bölä ilk-seftä işiderim nicä dedelermiz çeketmişlär yaşamaa Bucakta. – Ya ne meraklı

annatmak bän bu avşam işiderim! – kalkıpta baardı Cümbüşçü Vani. Sora açtık biz lafımızı ana dilimiz için.

– Arkadaşım, büünkü gündä ana dilimiz için olêr çok laf, hem diil boşuna da, – uzattım bän sözüümü konuşmamızda. – Ne dil kalmış dedelerdän, hem diil sade dil, ama sıralarmız, adetlerimiz bozulêrlar, unudulêrlar, sıbıdılêrlar – var kolayı demää, ani süünerlär! Burada läázım kuşku olmaa..!

– Diil sade kuşku olmaa, – kayıl oldu Cümbüşçü Vani, – ama gözlerimizi açmaa, kendimizi saymaa. – Neçin, demedään, gübürlemää dilimizi sebabsız yabancı dillerdän laflarlan: “ujelärlän”, “kaneçleylärlän”, “vyaţandaylarlan”, “ku totularlan”, “privetlarlan” hem başka da laflarlan? Osa yok kolayı onnarı ana dilimizdä mi sölemää? Var kolayı, ama çalışmêêrız bunu yapmaa! Geldi vakıt annatmaa: istäärsaydık halk gagauz, istäärsaydık bizi saysınnar başka halklar da, ozaman mutlak läázım koruyalım ana dilimizi, zenginnedelim onu – ko ötsün gagauz sesi türkülerimizdä,

sıralarmızda, içerdä, sokakta hem kalan da erlerdä!

“Bir kaç yıl geeri bän okuduydum anılmış gagauz yazıcının hem şairin D. Tanosoglunun kitabını. “Çal, türküm”. Onda var çok çıralı şiirlär, ama onnarın arasından bän pek beendim şiiri “Ana dilim”, – dedi bana arkadaşım Cümbüşçü Vani. Hem diil sadeokudum bu şiiri, ama tutêrım onu aklımda. Ya seslä Canabin da ne gözäl çekeder bu şiir:

Ana dilim – tatlı bal,
Salkım çiçään kokusu,
Şırasını üklü dal
Vermiş gömeç dolusu.

“Ne mutlu canına, – dedim bän arkadaşıma, – senin gibileri dilimizi çok sevecek”!

“Hem diil sade bän hem Canabin onu läázım sevsinnär, üürensinnär, ama hepsi, kimkendisini sayêr ani o haliz gagauzlar”, – söledi Cümbüşçü.

“Şükür allaha, ani büün ana dilimizi hem onun literaturasını üürenerlar şkolalarda, kolleclerdä hem institutlarda”.

– Ne mutlu sözlerin var, ürek izinnerini onnar ayın-açık göstererlär, – dedim bän ona.

– Var doorluun, – cuvapladı o, – ama görermisin, ani karannık çoktü hem ölä hızlı geçti vakıt!

– Görerim hem annêêrım, – kayıl oldum bän sıcak-sıcak.

– Eter büünä, – dedi arkadaşım, – sansın önümüzä günnär çuvala gireceklär.

– Ne paalı, ne şıralı sözlerin var, boşuna dememişlär sana Cümbüşçü Vani! – söledim bän bitkidä.

“İyliktä”! – dedik biz biri-birimizä, sıkıp saa ellerimizin auçlarını sıcak-sıcak.

STEVNOZ RUBALARI

Bir afta kadar bulumadıydım arkadaşımnan, Cümbüşçü Vaniylän.

Daarsıdıydım. Başladıydı beni ikidä-birdä fisä-fisä almaa. Kendim kendimä dedim, ani bölä gitmeycek – ya bän varayım can ilaççısına, şakacı arkadaşıma.

Kalkêrim bân bir pazar günü erkendân da giderim Cümbüşçü Vaniya. Buldum onu ayakta.

– Ne, ba, seni da mı, nicä beni, uyku almêêr? – sordum bân arkadaşşıma.

O baktı bana uzunca da dedi:

– Sän unuttun selâm vermää bana, ba, hem neçin-sä senin üzündä yazılı darsıklık mı, osa kahr mı.

– İki keret dooruysun, – cevapladım bân.

– Allelem becererim bân seni okumaa, – gülümseräk dedi Cümbüşçü Vani.

– Elbetki, – kayıl oldum bân. – Bukadar vakıt bilişeriz..!

– Girdik içeri, – teklif etti arkadaşşım.

Oturttu beni divanına. Verdi elimä dergiyi “Znamya” da yalvardı bekleyim onu bir parça vakıt.

Bir kısa vakıttan sora o şen-şen getirdi haşlak çay.

– Bekim, bu çay çıkarır sendän darsıklı, – şakadan dedi Cümbüşçü Vani.

Bân sa cevapladım ona, ani diil haşlak çay beni şennendirecek, bunu sade onun porezenneri

yapacaklar. Da getirdim onun aklısına, ani annattıydı, nesoy diplomatiya lâazım yapsın adam karıssınnan. Yalvardım arkadaşına nekadar taa tez çözsün porezen boşçasını. O kayıl oldu, deyip ani annadacek bana büylü rubalar için. Bän annayamadım ilktän, neçin dedi o, ani rubalar büylümüşlär.

– Şindicik annayacan, – usullattı o beni. – Taa islää bitir çayını. Bän ölä da yaptım, şükür edip onu sarp çayı için.

– Şindi kuşku seslä beni, – dedi Cümbüşçü Vani.

Da çeketti annatmaa, nesoy evlenmiş Cuga Tani aalemin rubalarinnan. Fukaarä, bir çookuşaklı ayledänmiş Tani. O pek sakınarmış insan üzünä çıkmaa. Onnarın evin içindä rubalar eldän elä geçärmişlär: agadan – kardaşlara, kakudan – kızkardaşlara. Elbetki, o rubalar yırtıarmışlar yama-yama olurmuşlar. Eni ruba almaa deyni Cugaların yokmuş kolayları o vakıtlarda.

– Ama şindi uşaklar da, gençlär da biri-birindän üstün giynerlär, – esap aldım bän.

– Çok iyidir, ani üstün giynerlär, ama neçin çoyu onnardan deli gibiyä getirdilär kendinilerini: sansın klounnar ştenaya çıkêrlar! – hoşsuz dedi arkadaşım. – Kızlar sa fistannarını okadar kısaltêrlar, ani ayıp gelir onnara bakmaa...

Sora Cümbüşçü Vani döndü genä Cuga Taniya, angısı pek sevmiş bir karagözkayı küündän. Onnar annaşmaşlar ecellerini bireri toplamaa. Gelin olacaa, Tudorka, annatmış Taniya, ani onun anası-bobası kayılmışlar, ki olsun onnarın güvesi.

– Bän bilerim bu kayıllık için dünürçülerdän da, – demiş Tani Tudorkaya hoşlu-hoşlu.

– Gözäl yapırılmışlar gençlär evli, açan anasınnan-bobasınnan nasaada oturup ta evlenärmışlär, şindi sa çoyu çocuklardan bir gecedä evlener da, – dedi arkadaşım.

Analar-bobalar sabaalen üürenerlär, ani onnarın oolu gelin getirdi.

– Tâ genä fikiri bir tarafa attın, – dedi Cümbüşçü Vani, – ama sanêrım faydalık için bunu yaptım...

Bän kayıl oldum onun bu çıkışınan da yalvardım başarlasın lafını angı rubaları vakıdın birindä büylü sayırmışlar insannar. Da o ilerletti sözünü, nicä Cuga Taninin yokmuş tutmalık rubaları. Bu beterdä o horuya gitmää deyni, yalvarıp, hep alarmış eni rubalarını komuşusunun. Onnar kadifendänmişlär hem gelärmişlär Taniya taman islää. Tudorka pek beenärmiş bu rubaları. Tä neçin o demiş Taniya, ani o bu rubalarını giysin düündeyni da. Tani hiç bişey cuvaplamaş, ama belliymiş, ani o ölä yapacêk.

Düündän sora gelin olacaa, nicä geçer gagauzlarda, girişmiş rubaları silkmää hem içerlerini tertiplemää, ama eski rubaların arasında o görämemiş kocasının steunozluk rubalarını. Açan geler Tani iştan evä, Tudorka şaşşa-şaşşa sormuş kocasına:

– Ayolum, bilermisin bişey: yok olmuşlar senin steunozlukların. Annayamêêrım, neyâ geler bu iş?!

– Annayacan, – sakınarak cuvaplamaş Tani,
– açan görecän onnarı komuşusunun sırtında.

– Nasıl var kolayı senin steunozlukların bulunsunnar aalemin sırtında?! – genä şaşmış Tudorka.

Tani başlamış kızarmaa-bozarmaa. Susmuş birkaç vakıt da sora demiş:

– Paalı gözüm, bu rubalar komuşunundular...

– Şindi annadım, – demiş Tudorka, – hem da eklemiş: yok bişey, biz ikimiz kazanacınız da alacız kendimizä taa da islää ruba.

– Altın lafların var, – kayıl olmuş Tani.

“Sarmaşêr gençlär da sıcak-sıcak öpüşerlär, sansın şindi da gözümün önündä uçêr onnarın bu käämil öpüşü”, – bitirtti sözünü arkadaşım.

– Bilersin nicä başarlamaa porezenini! – dedim bän.

– Bekim, – dedi Cümbüşçü Vani, – bir uşak gibi güleräk.

Bän da güldüm, ama yalvardım ona geçmesin havezi da annatsın bana nekadar taa tez bir da kısadan porezen.

– Hep alatlêêrsın, – bakıp gözümä, dedi arkadaşım. – Bakalım, bekim, porezen boşçamın bir köşesindä kaldı istediynä görä da cümbüş.

Birdä üüsek sestä dedi: – Bulunêr!

Belliki, bän sevindim, hem pek.

Cümbüşçü Vani çeketti annatmaa, nicä bir kişi yaptırmış kendisinä kada laana için. O demiş ustaya: – Yapsın bana bir kada laana için.

Onnar annaşmışlar kadanın paası için. Usta yapêr kadayı. Muşteri olan bir vakıttan sora alêr kadayı evinä da döker ona su, ama o başlamış akmaa. Ter-su içindä kalmış muşteri. O çok düşünmeer da gider kaçarak ustaya, ki annatsın ona ani kadası su tutmêêr.

– Ama laana tutêr mı? – sormuş ona usta.

– Tutêr, – cevaplamış muşteri olan.

– Ozaman ne isteersin bendän: sän dedin laana kadası yapmaa, ama diil su kadası e, şaşıntıya getirdip, – demiş usta olan.

Muşteri çekiler bir tarafa da deer kendi-kendinä: ur tokmaa kafana!

– Bununnan bän alêrim boşçamı elimä, zerä büünä deyni porezennär bittilär, – dedi bana Cümbüşçü İvan.

– Sanêrim, ani sän genä dolduracan onu!sordum bän arkadaşşıma.

– Çünküm, bän porezensiz yaşayamêêrim e, – cuvapladı o bana.

– Belliki, bän sevindim, hem pek...!

SITMANIN AALAŞMASI

Bir sabaa karannıktan geldi bana Cümbüşçü Vani da annattı: “Herbir biler kendi uurunu, kendi zanaatını – ölä bu dünnedä kalmış. Kär kim da olsa, kär ne da olsa – kendi işini bakêr...

Geler sıra, ani iki sıtma “işlerinä” girişsinnär. Birisi, ilkindisi, yapışmış bir sert, kurgaf kişiyä, öbürü sa – bir toyanın toyanına, angısıymış, nicä deerlär insannar, urdum-duymazlardan, baş haylazın haylazıymış.

İlk sıtma, girirkenä kurgaf kişinin içinä, kasavetsiz demiş:

– Bunu bän çabuk cingecäm erä, kemiklerini da onun daadacam! Bu umutlan o geceleer sert hem kurgaf kişinin güüdesindä, sabaa karşı biraz yan da gelmiş: inanırmış, ani bu kişi “hazır”, o pattan artık kalkmayacêk çok vakıtta...

Etiştinyän erkenni sabaaya, kurgaf olan firlêêr yorgandan nicä kuzu da, çabuk giynip, yollanêr işinä. Sıtma sa şaş-beş olêr da kendi-kendinä bölä deer:

– sertlen, sertlen bän seni hep okadar erä uracam!

Geçer bir gün, geçer iki, geçer üç – kurgaf kişi sıtmaya istämeer verilmää, onu bilmää. Başlêêr sıtmayı fisa-fisa almaa, düşer o kâr kahıra, ani bir kurgaf ta kişiyi becermedi erä cinkmää! Geler ona ayıp. Çıkêr üfkesi. Ateş gibi kızmış...

– Ne deecäm bän dostuma buluştuynan? O beni erä sokacek başka sıtmaların arasında! – kendi-kendinä baarmış ne sesi varsaydı. Düşünä-düşünä, ikinci sıtma girer fikirä, ani läüzüm olacek ona bulusun ikinci sıtmaylan-dostunnan, angısı girmiş toyanın içinä. Esaplêêr bölä: raz bän enseyamedim bu kurgafi, ne yaptıdır dostum o

daa gibi kişiyän! Sayıklêêr ölä, ani dostuna gitsin gecä, zerä var kolayı gündüz onu bulmasın evdä: gitmesin o haylaz kişiyän gölgeyä bir tarafa!

Nicä neetlenmiş, ölä da yapmış. Açan girer içeri, işider bir büük hırıltı – uyarılmış dostu hem pek aar soluyarmış haylaz kişi. Uyandırêr dostunu, ikinci sıtmayı. Çeker onu bir koşeya, ki işitmesin onnarın laflarını haylaz kişi. Bu beterä dostu demiş ona:

– Boşuna sakınma, o oldu kalmêêr üç gün!

İlk sıtmaya bu laflar gelmişlär, sansın koor attılar üstünä...

– Ayıp bana, ayıp bana! – taa bir sıra demiş o kendi-kendinä birkaç sıra. Ama pek inanmazmış, ani dostu dooru sölesin da genä sorêr ona:

– Paalım, sän halizlii mi deersin, ani oldu üç gün nicä haylaz yatalaç.

– Ölä, ölä! – kısadan hem keskin cuvaplamış ikinci sıtma. Düşünmää varêr ilk sıtma: ne yapmaa? Nesoy o annatsın dostuna, ani cingämedi erä bir kurgaf kişiyi?!

Girer o fikirä, ani taa iy olacek danışsın dostuna, ki o braksın onu da haylaz kişinin içindä bulunsun – er bulunacak!

– Bilersin ne, – danışêr ilk sıtma ikincisinä, – kolver, dostum, bän da dinneniim baari bir güncäz haylazın içindä, zerä o sert hem kurgaf olanın semä etti beni: ne kendi dinnener, ne beni raada brakêr...

İkinci sıtma susmuş, kayıllık vermiş. Er mi yok?

İnana-inanmaz, ilk sıtma yan geler haylazın içindä (dostunnan arka-arkaya) da ölä da sızêrlar. Birtaan bitmiş ilk sıtmanın aalaşması...

Bän şükür ettim arkadaşımı bu annatmak için, ama esnememdän dayanamadım, zerä gözlerim taa açılmadıydılar...

**M. Maruneviç adına Bilim Araştırmaları Merkezi
Genel üüretmāk müdürlüü**

MİNA KÖSÄ

GÜLÜMSEMÄÄ - DİİL GÜNAA

Ankara-2012

M. Maruneviç adına Bilim Araştırmaları Merkezi hem
Genel üüretmāk müdürlüü tarafından kirildām yazısından
latin yazısına geçirildi.

Transliteraşıyı yaptı Svetlana FRANGU
Korektor Dr. Güllü KARANFİL
Cuvapçı redaktor Dr. Güllü KARANFİL